

NARODNA IN UNIVERZITETNA KNJIŽNICA

57

117 986 1987

130055,5/6

COBISS ©

adika 5/6

1987

Poština plačana v gotovini - Skupina III/70 - mesečnik - julij 1987
Sped. in abb. post. - Gr. III/70 - Periodico mensile - luglio 1987

L. 2500

mladika 5/6

IZHAJA DESETEKRAT V LETU
LETO XXXI.

KAZALO

Treba bo krepko zavihati rokave	61
Bruna Pertot: Lepo je biti človek	62
Mogoče ne veste da	63
Darja Vavpotič: Disarrangement ali zmešanost	64
Pod črto	65
Jože Velikonja: Toussaint Hočevar	67
Milan Rakić: Dediščina	68
Lojze Breznik: Dnevnik 1941-1943 (12)	69
Jelka Cvelbar: Jalovina domače realnosti	70
Antena	71
Iz slovenske publicistike	75
Martin Jevnikar: Zamejska in zdomska literatura (Jurij Paljk; Dušan Jelinčič; Janko Ferk)	77
Ocene: gledališče in knjige	78
Novice knjižnice Dušana Černeteta (9)	80
Na platnicah: Pisma; Čuk na Obelisku; Za smeh; Listnica uprave	
Priloga: RAST 37-87, pripravlja uredniški odbor mladih (str. 145 - 148)	

Zunanja oprema:
Edi ŽerjalUredništvo in uprava: 34133 Trst,
ulica Donizetti 3, telefon 768189

Lastnik: SLOVENSKA PROSVETA

Reg. na sodišču v Trstu št. 193

Član USPI
(Zveze italijanskega
periodičnega tiska)

Posamezna številka Mladike stane 2.500 lir. Celoletna naročnina za Italijo 18.000 lir; nakazati na poštni tekoči račun 14470348 — Mladika - Trst. Letna naročnina za Jugoslavijo 4.000 Din. Druge države 15 US dolarjev (ali enakovreden znesek v tujih valutah), po letalski pošti 20 US dolarjev.

Tisk in fotostavek:

»graphart«, Trst, ulica Rossetti 14

Pisma v tej rubriki izražajo mnenja dopisnikov in ne obvezujejo uredništva.

Kaj se dogaja na Katoliškem glasu

To vprašanje sem si postavil, potem ko sem namesto svojega pisma na njegovih straneh našel le iztrgan citat z dolgim komentarjem. Pismo se je nanašalo na velik oglas, ki je vabil k maši za padle domobrance. V svojem pismu sem napisal, da je oglas bil provokacija, česar KG ni povzel. Uredništvo ni odgovorilo na to trditev, pač pa je na dolgo razložilo, da se maša ne plačuje, ampak naroča. Še danes pa trdim, da tako naročanje maš z oglasom ima več zveze s politiko kakor z vero oziroma da gre za politično izkoriščanje vere in Cerkve. Sem katoličan, nisem komunist niti marksist. Prepričan sem, da se

je med vojno zgodila s slovenskim narodom velika tragedija, katere materialni krivci so bili predvsem komunisti. Toda danes nisem za to, da bi razpihovali tisto sovraštvo med dvema taboroma, ki je krivo toliko prelite slovenske krvi.

Na koncu ponavljam: nihče se ne pohujšuje, če Cerkev daruje sv. mašo za pomorjene domobrance - kot meni uredništvo KG. Pohujšujemo se nad izkoriščanjem sv. maše za političen oglas.

(Podpis)

SLIKA NA PLATNICI: Komu bomo na počitnicah dali prednost? (foto Peter).

Slovenski ustvarjalec v Trstu si ne bi mogel izbrati primernejših zavetnikov, kot sta sv. Mohor in Fortunat. Bila sta zavetnika oglejskega patriarhata, patrona ljubljanske škofije, po njiju nosijo ime tri slovenske založbe v Sloveniji in zamejstvu.

Ta dan — 12. julij — si naš sodelavec in prijatelj Pavle Merkù ni sam izbral za rojstni dan. Tudi zavetnika sta mu bila določena pred šestdesetimi leti popolnoma mimo njegove volje.

Pa vendar je bila Pavletova življenjska pot kakor oznamenovana od obeh legendarnih zavetnikov: zasidran v slovensko kulturo, razpet med slovanskim in latinskim svetom, zaljubljen v umetnost, ustvarjalec na glasbenem in raziskovalec na jezikovnem in zgodovinskem področju — tako se je zapisal v slovensko kulturo in je pred nekaj leti pristal med člani Slovenske akademije znanosti in umetnosti.

Ob uradnem in formalnem slovesu od tržaškega radia, kjer je bil po nekajletni šolski in pedagoški izkušnji najdlje v službi, se ga prijatelji s hvaležnostjo spominjamo in se od njega samo »uradno« postavljam.

Ker vemo, da te dni ne stopa v pokoj — to je samo službena formalnost, ki nič ne šteje, — ampak da šele nastopa brezplačno službo in strežbo slovenskemu kulturnemu dnevu, mu na tej novi, a že preizkušeni poti želimo vse najboljše.

REVIJO IZDAJA UREDNIŠKI ODBOR: Lojzka Bratuž, Ivo Jevnikar, Marijan Kravos, Saša Martelanc, Marij Maver (odgovorni urednik), Albert Miklavc. Franc Mlajač, Aleksander Mužina, Sergij Pahor, Danilo Pertot (uprava), Ivan Peterlin, Ester Sferco, Tomaž Simčič, Maks Šah, Marko Tavčar, Zora Tavčar in Edvard Žerjal (likovna oprema). Vsi pisci sodelujejo brezplačno.

Treba bo krepko zavihati rokave

Parlamentarne volitve v Italiji so že krepko za nami in ves povolilni čas dokazuje, da se s to volilno preizkušnjo politično stanje v državi ni spremenilo in da so volitve bile v svojem bistvu nepotrebne: vse kaže, da so le odgovarjale potrebam socialistične stranke, da dokaže, kako pridobiva na ugledu in moči, demokristjanom pa, da to napredovanje zavrejo. Kričanje in bobnanje enih in drugih je bilo nagrajeno, Craxijevo pač v večji meri, kolikor je znal biti objestnejši in napadalnejši. Tudi DC je lahko zadovoljna, čeprav je tudi tokrat morala izkoristiti že preizkušeni učinek zastraševanja s komunistično nevarnostjo, ki pa ni bila utemeljena. KPI si po izgubi karizmatičnega voditelja Berlinguerja še ni opomogla, ker »efekt Gorbačov« še ni mogel priti do veljave. Toliko opevana »glasnost« je samo še močneje razgalila šibkosti in neprillačnosti sovjetskega sistema, ki ga nobena »perestrojka« ne bo mogla prekucniti. Uspeh »zelenih« je bil pričakovan, nekoliko manj pa nazadovanje »laičnih« strank, ki jih DC in PSI že dušita.

Tudi na deželni ravni in v našem manjšinskem merilu ni prišlo do bistvenih preobratov, čeprav ni razumljivo, zakaj je DC — z razliko od vsedržavnih teženj — toliko nazadovala, da je izgubila enega parlamentarca, napredovanje socialistov pa je rezultat njihovega vesplošnega vsiljevanja. KPI tudi v deželi ni presenetila, pač pa je na Tržaškem dokazala, da je postala žrtev protislovenske kampanje, kar se je izrazilo z občuteno izgubo glasov v drugem senatnem okrožju, v katerem je bil izvoljen Slovenec Stojan Spetič, ki v novi zakonodajni dobi nadomešča Jelko Grbec v palači Madama.

Manjšince, tudi našo SLOVENSKO SKUPNOST, smo pustili za drugi del tega razmišljanja, ker zasluži gotovo več pozornosti, če že ne tudi globlje analize samega volilnega izida, ki je zdaj morda že zastarel.

SLOVENSKA SKUPNOST se je tokrat odločila za manjšinsko solidarnost v zvezi s Sardinsko akcijsko stranko. Za to izbiro niso stali idejni razlogi, kot so nekateri krogi zlobno namigovali, pač pa zavest, da samo sodelovanje vseh jezikovnih in narodnostnih manjšin v Italiji lahko obrodi sadove. Razvoj dogodkov in koalicijskih zvez je žal zavil proč od skupnega nastopa, kar pa še ne pomeni, da bi ta rešitev ne ustrezala vsem. Očitno zadeve še niso zrele. Volilni izid pa je to pomanjkljivo sodelovanje — vsaj v naši deželi — še potenciral. Furlansko gibanje, ki je šlo na volitve samostojno, je bilo zdesetkano, poražena pa je bila tudi SLOVENSKA SKUPNOST. Poraz je neobičajno močno odmeval v manjšinskih krogih, čeprav analiza preteklih volitev pokaže, da se je SSK še slabše odrezala na volitvah za evropski parlament. V bistvu torej nič tako zelo nepričakovanega. Morda smo si volilnega

uspeha bolj želeli kot pa ga zares pričakovali, saj je bilo splošno znano, da se slovenski volilci pri političnih volitvah svobodneje prepustijo izbiri list in kandidatov. Sardinci so morda zares geografsko predaleč od nas, čeprav je toliko slovenskih fantov služilo vojaški rok prav na Sardiniji v vrstah takoimenovanih »battaglioni speciali«. To je bila prešibka zveza in mnogi slovenski volilci so to razumeli kot prepustnico za prosto izbiro, kakor kadar profesor telovadbe izreče »prosto« in se vse razpusti. Morda je bilo tako. Dejstvo je, da je veliko slovenskih glasov porazgubljenih po najrazličnejših listah. Tudi tam je marsikaj šlo v čisto izgubo. Znano je na primer, da so mnogi mladinci volili za »zeleno«, pozablajoč, da ima tudi Slovenska skupnost svoj močno oblikovan program za zaščito okolja. Ne pozabimo, da je bila SSK prva v vrsti proti centrali na premog in proti prodiranju industrije na Kras kakor tudi proti gigantskim raziskovalnim objektom na planoti.

Kakorkoli že, s tem volilnim izidom bi SSK danes ne spravila svojega predstavnika v deželni svet, izgubila bi celo še kakšnega pokrajinskega. To pa je spričo bližnjih volitev za deželni svet še kako zaskrbljivo. Izgubo glasov si lahko razlagamo tudi kot dolgoročno posledico nenaklonjenosti Primorskega dnevnika, ki ima že 25 let mačehovski odnos do Slovenske skupnosti. Ta edina slovenska stranka je bila na straneh našega edinega dnevnika vedno v podrejeni vlogi, vse v smislu politike vključevanja v italijanske stranke, kakor je pač diktirala Ljubljana. Zdaj je že začel pokrivati odgovornost, ki jo imajo socialisti pri protislovenski gonji v Trstu, v katero so zašli, ko so privolili, da je zaživel spaček PSI-Lista za Trst. Maloštevilna in ne posebno bojevito nastrojena slovenska komponenta v socialističnih vrstah pa se je zbudila prepozno in nepričljivo. Zbegani volilci so kljub vsemu zaupali spačku in izvolili Agnellija v senat ter desničarja Camberja v poslansko zbornico. Tako bodo slovenski socialisti šli v Rim s slovensko enotno delegacijo, Camber — ki so ga sami izvolili — pa z odborom za obrambo italijanstva Trsta.

Posebno poglavje seveda igrajo spori v notranjosti Slovenske skupnosti, ko goriško pokrajinsko tajništvo v bistvu ni sprejelo sklepov strankinega deželnega sveta, ki je po pravih pristojen za ta vprašanja. Tudi ti so odigrali svojo vlogo v zbeganosti slovenskih volilcev. Zavedati se moramo, da je neenostnost v teh stvareh pogubna. Zato si bo morala edina slovenska stranka v Italiji krepko zavihati rokave, da bo lahko prihodnje leto potrdila svoj obstoj in prisotnost slovenske manjšine v naši deželi.

Lepo je biti človek

Bruna Pertot

Odložila sem knjigo in sklenila: če hočem izdelati razred, si nikakor ne morem prav zdaj, ob koncu šolskega leta, privoščiti tako zajetne knjige. Prebrala jo bom enkrat kasneje, sem sklenila. Tako so »Jožef in njegovi bratje« obležali na figovem drevesu, kjer sem imela navado brati, leže na široko razpredeni, ležalnemu stolu podobni veji. Zlezla sem na tla, stekla v hišo, se preoblekla in neparfumirala in se odpeljala v mesto, v ulico Trento, kjer je profesor Peterlin (ko se ga spominjam, ga vidim kot živega pred seboj, svežega in mladega), torej, kjer je profesor Peterlin, obdan od svojih študentov in igralcev (bila jih je cela vrsta) ustanavljal svoj klub.

Zaman se skušam spominjati, kako je bilo prvič, ko smo se zbrali in sestali, pa naj še tako natezam možgane in spomin. Pred menoj plavajo samo obrazi in podobe in mi kot ribe polzijo iz rok in se ne pustijo ujeti. Tudi zato, najbrž ne, ker jih nasilno poriva stran od mene naglica, ki je sovražnica spominov in v katero me je pahnila Lučka skozi telefon: »A boš kaj napisala? O klubu.«

»O klubu?«

»O klubu! Kaj ti nisem pravila? Tridesetletnica.«

»Trideset, kaj? Neee!«

Na vzhodu se ljudje tako zelo malo menijo za čas in njegovo minevanje, da sploh ne čutijo potrebe, da bi prežali nanj in ga prevajali v številke, kakor počenjamo mi, na zahodu, in pustijo, da se življenje in čas neopazno potapljata v temo večnosti in, če koga vprašaš, koliko let ima, ti poreče, da je nekje med štiridesetim in sedemdesetim in je pri tem povsem iskren. Zgodilo se mi je nekaj podobnega. Obstala sem s knjigo v roki in v hipu se mi je zazdela kot znamenje: začela sem jo brati pred dnevi in je bila prav tista, ki sem jo odložila za kasneje na dan, ko je nastal klub. Thomas Mann: »Jožef in njegovi bratje!« Trideset let.

Odložila sem slušalko in brala dalje, z desnico pa mešala polento, ker so bile za večerjo sipe, in zunaj, na televizijski anteni, je kos prepeval del romance, ki se je je navzel ob poslušanju klavirja.

Tako. Zgodilo se mi je podobno kot Raheli in vzhodnjakom, in ko bi me bil kdo vprašal, kdaj je nastal klub, bi mu odgovorila: »Tega je prav gotovo petnajst let in morda več!«

Iz tistega koščka časa, ki je spolzel v večnost, ne da bi ga preveč natanko merila, se mi nasmehne profesor Peterlin:

»Profesor!« mu rečem.

»Se je vse to izplačalo? Bi še enkrat ... No, ko bi bilo dano, ko bi se zopet ponovilo?«

»Bi,« se mi nasmehne. Vidim, da o tem ne dvomi.

»Se spominjate, ko ste obiskali očeta na mojem domu, da bi ga pomirili in da ne bi sitnaril vsakič, ko smo se s klubom kam odpravljali, pa čeprav samo v Števerjan, na praznik češenj!«

»Bal se je za vas.«

»Vprašam, če se spominjate?«

»Kako se ne bi!«

Soseda Marička je stala na pragu in se čudila: »Profesor Peterlin, prav tisti, ki govori po radiu in piše v Mladiko, tisti, ki sem ga videla na Repentabru?«

No, prav tisti. In je stekla v sobo in zlezla v praznično obleko, čeprav je bila že v prejšnji čedna.

Zelo redko se je zgodilo, da je profesor obiskal študentov dom.

»Hm. Dovoljenje za na Koroško pa ste le dobili. Vi in sestra.«

»Da, bil je eden najlepših izletov, kar jih pomnim. Tudi Jože Pirjevec je bil z nami in že takrat je tako zelo vonjal po učenosti; bil pa je tam tudi Korošec Miško Maček in pisal pesmi, pa nam je povedal, da je v resnici Karel Smole in je bil tako

vnet, da smo mu rekli: »Ti boš prišel še v Dunajski Parlament!« Ta Miško Maček, ves koščen in suh! Ker tak je bil.«

Profesor se mi spet nasmehne: »Pa vi, bi spet, ko bi bilo dano?«

»Če bi, kaj?«

»Ubrala pot Slovenca in kristjana!«

»Bi. O tem ne more biti dvoma. Zdaj bolj kot kdajkoli prej!«

»In ... bi spet kaj napisala?«

»Tudi. Tako ste nas naučili: treba. In veste: lepo je biti človek. In lepo imeti besedo v oblasti. In tudi tega ste nas vi naučili. Hvala vam za to.«

Ni bil vesel. A veder. Zdelo se mu je lepo in prav, da mu to priznamo. Zmotil naju je Danilo Lovrečič. Prišel je v kuhinjo in pričel lupiti pomaranče. Olupke meče vsepovsod, kamor pade, pade.

»Ja, Danilo!«

»Pusti me. Zabavni večer pišem«, napove sentimentalni in večno potrti humorist.

Pa je zabavni večer resnično pripravil in se mi maščeval z opisom, češ, kako grdo smo ga sprejeli pri nas doma, kako so moji domači pili čaj, ne da bi se zmenili zanj, ki je čepel na češnji, kamor se je bil zatekel pred pobesnelim psom.

Pa ne enega. Celo vrsto zabavnih večerov je pripravil. In, treba mu priznati: pokali smo od smeha in si obetali humorista, ki bo pisal knjige. A od sebe, vsaj do zdaj, ni dal nobene fige in zakopal talente, ki jih je dobil v dar. Danilo, še je čas! Profesor se mi nasmehne. Vidim, da se strinja.

In še kakšen zabavni večer: Ladi Vodopivec ti bo pomagal, saj je na zabavnih večerih bil pogosto na prvem mestu. Tako lepo je, se smejati!

Po zabavnem večeru se peljemo v Barkovlje: klon, klon, klon, bije tramvajski sprevodnik z železom ob tračnice. Na tramvaju je tudi Danilo. A ne Lovrečič. To je Danilo Pertot. Toda v tem trenutku je še Danilček s prelepim glasom in violino pod pazduho. Jutri gremo v Števerjan. Tudi Drago Štoka pojde z Mirko in Diomira in Drago Bajc. Kje je študiral? V Španiji pravite? In Franko Vecchiet, tisti, ki bo čez leta slikar. Kako? Kaj se ne ubada s črticami? In Jože Pirjevec, ki bo čez nekaj let velika glava? In kdo še?

Ah, Števerjan, ko češnje zacvetijo ... in potem ... kadar zorijo!

Članek je avtorica napisala za proslavo tridesetletnice SKK, ki je bila v Peterlinovi dvorani 6. junija 1987.

V slovenska obzorja in čez

Mogoče ne veste, da...

- da je Slovenska pokrajinska škofovska konferenca odklonila, da bi med svoje člane sprejela naslovnega škofa dr. Vekoslava Grmiča...
- da se je 2800 Leninovih knjig v makedonščini znašlo v maju na batajniškem odpadu pri Beogradu - približno tri tone papirja...
- da župnik pri Sv. Antonu Novem v Trstu ni bil za to, da se v veži svetišča obesi cerkveni oglas v slovenščini...
- da uradne odnose z jugoslovanskimi sindikati odklanjajo centrala ameriških sindikatov, francoska Force Ouvrière, Mednarodna organizacija svobodnih sindikatov in albanski sindikati...
- da mladi koroški raziskovalec dr. Fran Merkač v svoji študiji »Slovenci v Celovcu«, ki jo je finansiralo avstrijsko ministrstvo za znanost, navaja, da je v Celovcu naštel 1177 zavednih Slovencev...
- da je v jugoslovanski Makedoniji 167.425 nepismenih in 412.000 polpismenih...
- da so razporoke v Sovjetski zvezi predstavljale leta 1913 0,44 odstotka, leta 1974 pa 28,52 odstotkov, uporaba vodke pa da je v Sovjetski zvezi deset - ali petnajstkrat večja kot v carski Rusiji...
- da je na sprejemu letošnje štafete v Kumrovcu zbor tamkajšnjega kulturnega društva zapel pesem »Ime večnosti«, v kateri so bile tudi besede: »Če obstaja svetloba večja od svetlobe, nam boš ti svetloba. Če je večnost in ima večnost ime, je ime večnosti Titovo ime«...
- da je slovensko podjetje Kompas sklenilo skupaj z nekaterimi drugimi jugoslovanskimi poslovnimi partnerji zgraditi v znanem romarskem kraju Medžugorje večji turistični objekt...
- da so prijatelji dr. Reginalda Vospernika, urednika CELOVŠKEGA ZVONA, ob njegovih petdesetletnici izdali šaljivo izredno številko te revije...
- da je na Plečnikovo razstavo v Parizu prihajalo do čez šest tisoč ljudi na dan...
- da bodo trije predstavniki Slovenske prosvete v Trstu letos poleti obiskali slovenske zdomske ustanove v Argentini...

Disarrangement ali zmešanost

Darja Vavpotič

Enaindvajset let, več, kolikor sta vegetirala v kuhinji, sta to skupno bivanje podaljševala in raztegovala v nedogled, iz kuhinje v spalnico, iz spalnice v kopalnico, od tam tja, tja sem, kot bi življenje bilo nekaj valečega. Brez vsakršnega stila sta reševala nagrudenost po sobah, v glavi, z znanci, pogovor se je vedno iztekel v neki nejasni zadregi, ko ni bilo povoda za to. Vsaksebi življenje in poizkušanje, vsaj na začetku, nekaj skupnega v značaju imeti. Seveda se je vsak tak poizkus izjalovil v še večjo željo.

In potem je ostala ena sama velika želja, velika laž. Želja, ki je ne znaš uresničiti, niti nimaš volje za njeno oživitvev in sploh ždi v tebi kot kup nesreče, je neizpolnjeno hrepenenje, ki ga na koncu pestuješ kot svojo lastno bolečino. In ta laž se je veselila po stanovanju, kjer smo živeli, veselila se je v glavi, med stenami, v srcu, hodila je na sprehode, sedela je za volanom in se pogovarjala z nami. Včasih se je smejala, včasih jokala, krohotala in molčala je, kadar ji je zmanjkalo besed. Takrat se je še bolj razrastla in v svoji vednosti pehala srca narazen. Enaindvajset let je posegala v skupnost in si lastila pravico kot kak podnajemnik, ki podzavestno doživlja sobo kot stanovanje. Njene podnajemniške zahteve so z leti postale vse hujše, tako da smo jo nazadnje sprejeli medse kot družinskega člana, takšnega z glavo, ki je vedno bil ob pravem času na pravem mestu. V živčni zmedi je seveda imela vso oblast nad nami, kajti srce te družine je že zdavnaj prenehalo biti, ali pa je bilo vsaj tam zunaj, izven sten v vsakem posebej, neritmično, poskakujoče ali pridušeno: kot najmlajša sem prebolela celo nekak šum na srcu, s preprekami, prepadi in ustavitvami. Neenakomerno bitje mi je zlezlo v kosti, mišice, sklepe in se razrastlo po vsem telesu, tja do bistva. Bistvo je to, da sem mislila, da je vse laž, in kar je bila laž, sem imela za resnico in iluzije so bile na obronkih in vse je postalo tako. In potem, ne vem

kdaj sem spoznala, da ne verjamem več v laži in sebe posedla v sedeč položaj s podprto glavo in si rekla: to ni tako, ono ni tako, to je tako in tako in nisem več vedela, kaj je to in kaj ono in kako, in potem se med ugibanjem začneš izgubljal, med vprašanji, domnevami, mislimi, in lastnimi in tujiimi občutki, doživetji, tako sebe najdeš izgubljenega. Toda to bom povedala malo kasneje.

Vnašati v zmedo nekaj pameti ni dobro, ker postane tudi pamet zmedena, zmešana. Nekaj takšnih poizkusov doma je bilo prav smešnih, nazadnje nismo vedeli več, očeta ni bilo doma, zakaj se sploh pogovarjamo, o čem, in vsak je hotel dokazati nekaj drugega. Glasno govorjenje, dokazovanje z rokami, presedanje in premetavanje nog je bil scenarij vsakega pogovora nas treh. O štirih ne morem prav govoriti, ker mi je strah otrpnil pamet. Pravzaprav je trojica bil že četrti in vsi trije smo hoteli biti tisti četrti in smo tudi nastopali tako eden proti drugemu. Ona je svojo identiteto iskala v četrtem, ampak ga ni bilo doma in jo je našla v bratu, torej ona kot brat, brat kot otrok, jaz kot četrti in četrti je bil, ko je bil doma, vsi trije hkrati, sam.

V črnem se najde tudi belo in rožnato in svetlo. Takrat, ko sta bila še čisto majhna, je bilo najlepše, še danes verjame in živi v tem. Menda je to res, ne vem! Nekaj sprehodov, razigranosti, nekaj veselja je bilo in smeha in dveh, treh zabav pri sorodnikih se spominjam, ko sta plesala skupaj in se je ona takooo smejala, je bilo nenavadno. Takrat smo vsi bolj sanjarili, kako bo kasneje, potem ko odrastemo, bomo vsi skupaj bolj pametni.

»Pamet v roke!« Je že pravila njena mama, ki je bila prav tako reva, vdova po avtobusnem šoferju. Toda se je vse potlej izjalovilo, nič ni obrodilo, kajti babica je hotela postati poštna uradnica, da bi vsak dan sedela na toplem in žigo-

sala znamke. To ni postala, ampak kuharica in je med vojno kuhala v izgnanstvu in še prej je pomagala sestavljati svečane jedilnike pomembnim osebam, na primer pisatelju Finžgarju. Tudi drugim ostalim je kuhala in vedno vlekla na ušesa in gledala kako in kaj. Bila je radovedna, močna ženska. Ponovno se je poročila le zato, da bi na stara leta ne ostala sama in njena pamet jo je spet opeharila, kajti tako so mislili tudi ostali trije starci, ki jim je morala do konca življenja streči. Tako ji je v družbo ostala razdrapana, oguljena, namočena hiša in mi v kaotičnem stanju. Tisti kaos - smo bežali v zadnjem trenutku - zadnjih pet minut pred odhodom vlaka smo morali kilometer do železniške postaje. In vedno je bilo enako, isto, nikoli nič drugega: jeza in sopihanje; in on je vedno imel kako veliko torbo v rokah, najraje nahrbtnik, bilo je lepo. Verjeti, pomeni ne dvomiti in biti zadovoljen, brez jamstva; takrat smo vsi verjeli v našo bežečo srečo in dneve, ki so bili pred nami, da bova midva že enkrat zrastle, da bo on že končno kaj odgovoril, ko ga je ona vprašala: »Kaj je kaj novega?«.

- Pamet v roke - je postalo nekakšno pravilo za začetek dneva. »Bodi no pametna,« se je oglašila vedno, ko je podvomila v moje ravnanje. Dala si je duška, ker se ji je enostavno zdelo, da ji ga daje, in lažje ji je bilo pri srcu. Nekako tako je opravičila samo sebe.

Najbolj pametno je, da ostaneš doma... kot sem kasneje obnovila način njenega mišljenja... in res je ostala, obsedela prikovana na stol v banki, kjer je včasih od mladostne sreče in gole radoživosti žvižgala uradnicam za pultom. Bila je še mlada in včasih je rada žvižgala tudi doma, tako smo vsi vedeli, da je srečna. Srečo je zamenjala

za pamet in postala bančna uradnica in tudi on, tam sta se spoznala.

Njena usoda je bila drugačna, a jo je spreminila. Ljubila je nekega Francoza in se pretopila v eno z njim. Tu verjetno ni razlogov, zakaj ni odšla z njim, tu delujejo samo hipne odločitve neznanega vzroka, neke nejasnosti in docela zavrtost, verjetno tudi bojazen pred neznanim. Sicer pa nikoli ni dosti govorila o tem, neugodje pred preteklostjo. To poglavje je zaključila z ugotovitvijo, da vedno moški izbirajo ženske. Laž kot opravičilo pred drugimi, pred svojo lastno neodločnostjo, pasivnostjo. Tu je začela izgubljeni svojo lastno identiteto kot ženska, kajti mnogo kasneje je rekla, da ona ni ženska, temveč samo mama. To je pomenilo ne eno ne drugo, kar se je kasneje izkazalo. Če kot mati ni mogla biti ženska in je bila kot ženska delavka, torej moški, je razvila v sebi oboje. Dopoldan je bila moški, popoldan mati, spreminjati spol je čudna stvar. Se sliši smešno, toda vsaj on je ostal moški čez ves dan. Prepričanost, trma, vztrajanje na stališčih, principi, nekaj delati iz principa! Nekako tako se ga spominjam; seveda, če je bil doma in ni pomagal iz dobrote sosedom graditi hiše, je bilo včasih kaj prijetno. Včasih je bil mir. No, včasih je bil resničen mir, smo se tudi smejali, toda konec smeha je bila vedno neka zateglost in grožnja, prekrita s šalo in igro, to ve moj brat.

Sploh je vsak član imel svoj stil, vsak se je obnašal drugače. Ona do brata skoraj vedno prizanesljivo in mило, brat do nje čustveno in nežno, on do nje osorno in moško, to je odločno in poveljniško, vedno v napadu in pripravljenosti, seveda v strahu in do brata v vlogi vesoljskega učitelja. Je učil tudi kaj narobe, enkrat sta se prepirala zaradi zračnice: eden je trdil, da je preluk-

POD ČRTO

Slovenski kandidati

Uvodničar je v Primorskem dnevniku 14. junija, na dan volitev, napisal: »Zaradi tega s še večjo odločnostjo kot pred drugimi volitvami pozivamo slovenske volivce, da podpro one stranke, na kandidatnih listah katerih so slovenski kandidati...«

Ta odločnost, na katero nas poziva P.d., je ganljivo pretresljiva. Ta poziv praktično pomirja vest vsem: na vsaki kandidatni listi namreč najdemo Slovenca. Patetično je to salomonsko prigovar-

janje, naj volimo kar vseprek, kjer le ugledamo blesteti kako kapljico slovenske krvi. In to nam svetuje dnevnik, ki je naslednik Partizanskega dnevnika in OF.

... in slovenski svetovalci

V začetku julija so časopisi poročali, da je zapustil tržaški občinski svet komunistični svetovalec Paolo Hikel. Nadomestila ga je prva neizvoljena Antonia Zanin Geri.

Ko je bil Hikel izvoljen, so komunisti in del slovenskega tiska poudarjali, da gre

za slovenskega človeka, bivšega konzula pristaniških delavcev.

Spet pa se je zgodilo, kar pri komunističnih svetovalcih ni redko. Slovenski svetovalec je odstopil, nadomestil pa ga je italijanski kolega. Tako se ob volitvah šteje, koliko Slovencev je »izvolila partija«, dejansko pa se sredi mandata to število spreminja, nikoli pa ni jasno, koliko Slovencev sedi v občinskem ali pokrajinskem svetu. Le za Slovensko skupnost imamo jamstvo, da pridejo v primeru zamenjave na vrsto spet in samo Slovenci!

njana, drugi da ne, in to sta prignala v prepir, trošenje moči.

Ona se je do njega obnašala nekako prizanesljivo, če se seveda nista prepirala. Sama se je izoblikovala v gmoto, ki je vpraševala samo po mnenju in vedno ali vsaj po navadi začela: »Kaj ti(vi) misliš(te) o tem?« brez lastnega mnenja, seveda je lahko potem pometal z njo. On potrebuje žensko z načeli in trdnim mnenjem, ne tako navadno mamó, ki, če ne ve, se razjoče. Njena prizanesljivost do njega se je sčasoma izrodila v prezirljiv nasmešek in to je v njem še bolj vžgalo strasti. Strast do neomajnega vodstva prav zaradi nezaupanja in neznanja, negotovosti, večala se je vsak dan, nekaj let, še več let. Tako je hitel naprej in se razočaran skrival, že od mladosti sem (bežanje pred pijanim očetom, revščino, beli svet, v vojsko, pred vojsko, iz vojske, beg v neznano, pred dolgočasjem v zakon, v narobe zakon, beg v pomoto, rešitev v pomoti).

Seveda se je ta njen vprašalni stavek kasneje vedno bolj zaostroval in dobival različne prizvoké, nikakor pa ni postal inteligenten. Če je že bil po vsebini, ni odgovarjal času ali njemu. Eno brez drugega, vedno je bilo kaj narobe. Ali je bilo narobe ali nerodno, ne vem. Vse se je po navadi končalo v oblakih z grmenjem in ona je na koncu, skoraj vedno, ob vsakem pogovoru vpila: »Ne deri se!«. Dobro se je menjavalo s hudim in lepo z grdim, ne vsak dan, morda vsako uro ali še manj. Različnost in menjava naredita človeka nezaupljivega. Vsakega je vleklo na svojo stran, midva z bratom sva nehote bila priči.

Smo si segali v besedo, začeli vpraševati ob istem času ali pa ne. Včasih nismo več govorili, ves dan. Slika ni tako slaba in okrutna kot se zdi, kajti naša skupnost je najbolj veljala takrat, ko smo družinsko sanjarili - in to je nekaj lepega. Sanjarjenje o zelenih gozdovih in livadah, kjer je preživljala srečno mladost, edino tam se je počutila človek; o kolinah, potem smo po navadi vedno kam šli, k sorodnikom in oba sta izdatno pomagala, posebej še on; ob počitnicah na morje, tam nas je naučil jesti ribe in živeti preprosto, naju je tudi naučil plavat. Brat se je vedno jokal, ali vsaj pogosto. Bil je nežen in cmerav otrok, na fotografijah kot punčka. In jaz sem se do njega obnašala nekako, kot da sem njegov starejši brat in sem ga tudi ščitila ali nabunkala, kot se mi je zdelo potrebno, bila sem višja od njega. Potem se je seveda vedno jokal in ona ga je hitela ščitit in tolažit. Nekoč se je v vodi tako jokal, ker sem ga

prestrašila z morskim psom, bilo je smešno, da ni obratno.

Spomini in fotografije so danes živi, toda vse je zabeleženo. Ob gledanju slik: ponavadi nas je on fotografiral, mi pa smo sedeli, stali ali ležali kje na travi ali na tleh in po klopeh. Ona se na slikah drži postrani, z rahlim nasmeškom na ustnicah. Ta nasmešek ji je ostal še danes ob vseh priložnostih, tudi če je jezna, žalostna ali razočarana. Sramežljiv nasmešek zasanjanega dekleta se je sčasoma spremenil v nasmešek razočarane, strte žene. Vmes je preteklo 45 let. Na slikah brat sedi vedno zelo blizu nje in končno je bil njen prvi otrok in vsak prvi je ljubljenec in prvič je najgloblje.

Njeno naročje in njena varnost! Jaz sedim vedno bolj odmaknjeno, samostojno - na neki fotografiji žvečim travo ali duham cvetje, skratka, vedno sem kaj počela, da bi ne bila v kadru. Na eni sliki se slačim, na drugi jočem, potem spet prosim, naj me ne slikajo in podobno. Na studencu, kjer vsi sedimo, nekdo nas je pač takrat poslikal: on z nizkim čelom in gostimi lasmi, toda lepimi, nenavadno razpotegnjenimi očmi in mirnim nasmeškom. Bil je videti mlajši od nje, bolj vesel in ona se že tam poizkuša smejati bolj sproščeno. Njena mama, ki smo jo klicali babica, se na vseh fotografijah drži enako resno, zelo resno, preveč. Vsi, vsaj na tej fotografiji, nosimo usnjene opanke in danes mi je žal, ker je bilo tako lepo.

On je bil vedno izredno koščen. Na babičinem velikem, ogromnem vrtu je zasajal lopato, prevračal zemljo, sadil, sejal - vse v skrbi za družino. Rad je skrbel za nas, najudva, to je poznal, skrbi zanjó ne. Oba sta potem videla v skrbi za otroke in delu smisel družinskega življenja, ko se živi eden mimo drugega, ne v pogovoru, navezovanju in razmišljanju. Mnogo kasneje, ko sem se njej skušala približati s pogovorom, me je zavrnila, češ da filozofiram, kot da je to nekaj nenavadnega.

Nedvomno je bil čas njene mladosti težak. Biti brez očeta, odraščati v mladinskem domu, najti dom pri tujih ljudeh, ga menjavati in nikoli ne vedeti, kje si doma, koncentracijsko taborišče in misel na dom, življenje brez izobrazbe, v nevednosti, kot žival, brez vzora, povojni čas povojnih odločitev, jo je naredilo negotovo, otopelo, prikrajšano. Postala je vsak dan eno in isto, nikoli ni imela moči pogledati vase in preko. Nekoč, ko sem jo vzpodbujala, naj začne misliti, je rekla, da jo takoj začne boleti glava. Tako je ostalo vse na mrtvi točki.

TOUSSAINT HOČEVAR

Iz svežnja pobiram pisma in sporočila. Ujeti bi hotel, kako smo spleтали vezi preko kontinenta, vsak po svoje, vsakdo s svojimi posebnimi sposobnostmi in načrti; kako so bili prenekateri teh načrtov ostvarjeni, kako so drugi ostali le zamisli.

Prvo pismo nosi datum 20. aprila 1960. V **American Slavic in Eastern European Review** sem zasledil Toussaintov naslov. Prijatelj Arnež me je opozoril nanj, naslova mi ni poslal. Ta začetek stikov in prijateljstva je premostil razdaljo Carbondale, Illinois - Aberdeen, South Dakota; čez čas sva držala vez New Haven, Connecticut - Keuka, New York; kasneje Seattle, Washington - Tallahassee, Florida in končno Seattle, Washington - New Orleans, Louisiana.

Septembra 1960 sva se prvič videla ob vabljenem jezeru v Keuki, sredi države New York, kjer je Toussaint začel novo poglavje svoje Amerike. Vrhničan po rodu (rojen 25. junija 1927), je začel z univerzo v Ljubljani in končal z doktoratom ekonomskih ved na univerzi v Innsbrucku (1950). Svojo ameriško akademsko kariero je zaoral na planjavah Južne Dakote (1957-60) in jo nadaljeval v Keuki (1960-1966), Tallahasseeju (1966-69) in končno v New Orleansu (od leta 1969). Ponovno sem ga obiskal v Keuki spomladi 1964. Kasneje sva se srečavala na letnih kongresih slavističnih študij po velemestih Amerike.

Ob pogovorih in spoznavanju sva kmalu ugotovila, kaj vse naju druži. Predvsem načrti, ugibanja o možnosti dela in skupinskega uveljavljanja, o povezovanju, o skrbi za vse, kar se s Slovenci doma in po svetu godi. Od naročnikov za Mohorjeve knjige, do Arneževega podjetja Studia Slovenica, predvsem pa sva vpletla v pogovor v tistem času silno dragoceno ponudbo, da si morem izposoditi redkosti iz njegove že tedaj obsežne knjižnice. Spoznal sem njegovo ženo, Francozinjo, in fantička, danes samostojna strokovnjaka.

Toussaint je pisal o slovenskih gospodarskih in zgodovinskih gospodarskih problemih, predstavljal je mlado v Slovenijo uprto znanost na kongresih in simpozijih. Ni čakal, da bi od kod dobil denarna zagotovila in podpore, delal je iz svojega in brez prestanka. Podobno kot to delamo vsi.

Ne le tisti, ki vodijo redne obračune, koliko jih je to ali drugo delo stalo. Tudi tisti, ki potujemo preko kontinentov - zaradi pogovorov, da si izmenjujemo misli in vtise, da prečimo nove načrte. Zato je bilo samo ob sebi umevno, da je Toussaint takoj ob začetkih Society for Slovene Studies imel pri organizaciji pomembno besedo. Poleg stikov, ki smo jih predli med seboj po Ameriki, je Toussaint vzpostavil trdne strokovne vezi z ljubljansko univerzo in tamkajšnjimi znanstveniki. Načrte smo ustvarjali, popravljali in spreminjali, prenekateri je kljub bleščeči obetavnosti ostali na papirju. Toussaint je bil in je do danes ostal posrednik. Ko je navezal stike s Trstom in tržaškimi kolegi, je zanje in za marsikoga na obeh straneh oceana ostal vezni člen in posrednik, ne da bi to obešal na veliki zvon. Gotovo v marsičem nisva soglašala. Kot ne soglašam z drugimi. Zato pa živimo v odprtem in širokem svetu.

Društvo za slovenske študije (SSS - Society for Slovene Studies) je nastalo spomladi leta 1974. Ustanovnega sestanka se nisem mogel udeležiti. Kmalu so začela prihajati od Toussainta pisma, spodbude, naročila, obrazci z zahtevami po podatkih, bibliografijah, novih imenih in naslovih. Drug za drugim, hitro in neučakano. Glave v pismih so se menjavale, od Society for Slovene Studies do organizacijskega oddelka za slovanske kongrese, vedno več je pisnih pozdravov od znancev in prijateljev po svetu, kajti stične točke so se množile, ko so bile vzpostavljene nove vezi. Oddaljenost in povezanost sta dokaj vplivali na moje gledanje, kako premostiti ameriške razdalje in pa resnično in umišljeno razdaljo med starim in novim kontinentom.

Toussaint je bil in ostal delavec, kulturni aktivist. Globok v svojem znanstvenem delu, kjer je njegova analiza o ekonomski ceni dvojezičnosti zajemljiv doprinos k teoriji migracij; podobno so trdno znanstvene njegove številne zgodovinske razprave o slovenskem gospodarskem prenavljanju. Med nami, ki pišemo in razpravljamo v slovenščini za slovenske bralce in v angleščini za angleško govoreče - Toussaint tudi francosko - se godi, da ostane pogosto neznano, kaj je kdo kje napisal. To velja tudi za Toussainta. Meni se zdijo njegovi objavljeni kakor tudi neobjavljeni referati pomembni znanstveni doprinosi, ker nakazu-

jejo stopnje raziskovanja, ne občasne izbruhe, kot bi se lahko zdelo, če bi poznal samo tiskana dela. Ustvarjalci v svetu pač nimamo zadostnega števila občil, da bi vse svoje raziskovalno delo objavili, posebno ne, če ni napisano v angleščini in če ne sproži zaradi predmeta širšega zanimanja znanstvenih delavcev. Slovenija je kljub dokajšnjim spremembam še vedno neznana dežela, četudi slovenski problemi niso edinstveni. Analiza, ki se opira na slovensko zgodovino in sodobno realnost, bi prav lahko služila za model drugim kulturnim in političnim skupnostim. Zato je revija Društva za slovenske študije tako pomembna: vedno se je trudila za kvalitetno delo in si s tem ustvarila soliden ugled med ameriški strokovnjaki in med poznavalci slovenskih problemov v Sloveniji in po svetu. Toussaint Hočevar je k tej afirmaciji mnogo več pripomogel, kot bi bilo razbrati iz skopih oznak v Newsletter ali iz pripomb urednikov. Pisma in sporočila so zadnja leta postala kratka in zahtevna: »ali boš lahko« ... »to in to bi bilo treba napraviti.« ... »Ti bi bil najbolj primeren« ... »Kdaj boš ... kakor si obljubil«. Včasih je hotel imeti odgovor na obljube, ki jih nismo resno jemali. Ko so stvari daleč, je obljubiti lahko.

Pred nedavnim je zbolel. Nagovarjal sem ga, da bi ponovno prevzel odgovorno mesto v Društvu, pa mi je odgovoril, da ne more. Znanci so mi sporočili, da je bolan. Ko smo se videli v New Orleansu novembra 1986, mi ni bilo treba spraševati. Malo pred tem sem bral v **Celovškem zvonu** silno zanimiv razgovor z njim: priznanje njegovi solidni vztrajnosti v delu za uveljavljenje slovenskih prvin v svetu.

Toussaintu pripada posebno mesto med maloštevilnimi kulturnimi ustvarjalci v Ameriki. Praktičen, dosleden, izvrševalec sklepov, ki bi marsikdaj ostali le blede spoznavni načrti, če bi jih ne spravil Toussaint v realnost. Zunanji svet ga pozna po znanstvenih delih o slovenskem gospodarstvu, o dvojezičnosti, slovenski strokovnjaki ga poznajo po novih študijah o slovenskem bančništvu ter o gospodarskih preusmeritvah v obmejnih področjih. Dokajšen del zasluge gre Toussaintu, da imajo strokovnjaki, ki se ukvarjajo s slovenskimi problemi, utrjeno mesto na letnih ameriških in mednarodnih kongresih, da je njihova prisotnost sama ob sebi umevna in da je njihovo sodelovanje zaželeno. Toussaint ima napet posluš za vsako možnost, kako poživiti stike in najti nove ljudi, s katerimi bi se krog razširil in s tem tudi ojačil.

Celotna bibliografija Toussaintovih publikacij je obsežna. Če je še ni sestavil, bo nam vsem v korist, da bi jo imeli v rokah. Ne le skrčeno in v povzetkih: v celotni popolnosti. Poznati bi jo morali mi vsi, zabeležena bi morala biti v strokovnih občilih, ki se taki dokumentaciji posvečajo. Da bi pogovori o utrjevanju stikov preko meja postali jasna realnost, ko že ne dosežemo, da bi se uveljavil drugi Toussaintov predlog, ki ga je pred leti nakazal v tržaškem **Mostu**: ustvariti revijo ali tednik, ki bi nas po svetu sproti obveščal o dogajanjih doma. **Naši razgledi** se razgledujejo po Sloveniji, **Naš delavec** in **Rodna gruda** skozi očala gledata le to, kar jima leče dovoljujejo. Toussaint je predlagal drugače. Predlog je ostal na papirju, četudi bi ne bil ne drag, ne neizvedljiv. Potreboval pa bi nekaj dobre volje. Toussaint jo ima, a je med redkimi.

Kulturni delavci in njihove stvaritve postajamo del zgodovine, del našega bivanjskega utrjevanja, ne le bežen za-

Milan Rakić

Dediščina

Danes čutim, da se v meni kri pretaka prednikov, ki so borili se kot tigri, in razumem sredi motnega večera deška leta, posvečena bojni igri.

In preziram žalost, vse pozabljam boli: v meni kri pretaka prednikov se mojih, mučenikov starih in junakov slavnih, ki so umirali molče na strašnih kolih.

Dolgo sem se bojeval, rval z naravo in uspel sem - vse se more, če se hoče -, ko precepil divje sem drevo, že staro, da na njem zdaj žlahtno sadje se bohoče.

In sedaj, če jočem, ko se mesec dvigne z modrim sijem, da poti neba žarijo, ko gozdovi stari, ljubke te sirene, v grozi tožnega večera onemijo,

vendar čutim, da spod svežega vejevja in cepičev novih kakor nekdanj rine, se pretaka v stari korenini hrana, neizčrpna moč junakov iz davnine.

Vse tedaj izgine. Vse pozabljam boli, a pred mano predniki stojijo vrli, mučeniki stari in junaki slavnih, ki na kolih strašnih so molče umrli.

Prevedel Inter

pisec, ki nima cene za kasnejše čase. Tretja univerza, ki jo Toussaint s svojim delom in prisotnostjo predstavlja, je mogočna in pomembna. Toussaint je stopil od nje do prve univerze, to je ljubljanske, kjer je predaval, raziskoval, razpravljal, tudi publiciral. Počasi in vztrajno, ne da bi se pustil odgnati.

Da bi nam še dolgo bil v spodbudo in oporo. Junija praznuje 60 letnico. Mnogo nas je, ki cenimo njegovo delo in smo mu zanj hvaležni.

Jože Velikonja

Gornjega članka žal prof. Toussaint Hočevar ni dočakal. Tudi 60-letnice ni praznoval. V prejšnji številki smo poročali o njegovi smrti, ki ni bila nepričakovana. Portret, ki nam ga je medtem poslal prof. Jože Velikonja, objavljamo v njegov spomin.

LOJZE BREZNIK:

(12)

DNEVNIK (1941-1943)

DRUGO LETO BOGOSLOVJA

13. oktobra 1941

Včeraj je bila rekolekcija, da nas zbere in popelje v novo študijsko, delovno leto. V uvodnem govoru nam je g. spiritual podal nekaj napotek v letošnje leto in je dejal, da naj nam leto poteka v trojem: v pouku, vzgoji in posvečenju. To mi je dalo največ misliti in sem se trudil, da bi vsakemu od teh navodil res našel prostora...

2. novembra 1941

...in življenja (torej življenjskega prostora) v slehernem dnevu. Sicer bo to samo beseda, ki ne bo v meni meso postala in zaživela. Toliko mi namreč koristi vera, kolikor živim po njej. Toliko mi koristijo vse lepe misli in vodila, kolikor jih živim. Bistveno je torej življenje. Napuh me seveda žene za tem, da bi si natrpal glavo z vsemi mogočimi »globokostmi« in duhovitostmi. Polna glava in revno življenje, to je revščina. In Derkade pravi, da zato vedno bolj mislimo o sebi kakor o drugih, ker pri sebi vidimo in gledamo to, po čemer v svojih načrtih hrepenimo in stremimo, pri drugih pa le tisto, kar so dejansko naredili. Pri sebi gledamo na svoje zamišljene, pri drugih pa na njihove uresničene načrte.

13. januarja 1942

Duhovne vaje so. Danes je prvi dan. Lansko leto sem zadobil v teh dneh toliko moči, da sem začel pisati dnevnik, letos pa me je podoben vzgib nagnil, da ga bom nadaljeval, ker sem ga pač zaradi svoje lenobe in lagodnosti za nekaj mesecev prekinil. Ker je bil prekinjen, sem ga zmeraj težje začel znova. Žal mi je bilo izgubljenega, pa se mi ni dalo, da bi povezal nit. Človek se tako prepusti brezbriznosti, da leze vedno nižje. Neka užaljenost, ki je zrastle iz pohlepnosti, se ni vdala ponižnemu nadaljevanju, ampak je nekako hotela vse ali pa nič.

Lansko leto sem šel v duhovne vaje z nemirnim razpoloženjem, v pričakovanju nečesa velikega. Polno ognja in hotenja je bilo v meni. Zdi se mi, da je letos prav obratno. Sem kakor človek, ki je že vse poskusil, pogledal sleherni skrivnosti do dna, sedaj pa samo pritrjuje resnicam, ker so pač resnice.

15. januarja 1942

Človek je v sredini. Lahko postane žival ali pa angel. Kristus nam je razodel tudi to in nam odprl s svojo lučjo in milostjo pot navzgor. Klic duše mora preglasiti telo. Duša naj vodi povsod. Čim manj naveza-

nosti na čutnost! Zatajevanje je delež človeka, ki hoče biti duhoven. Pot je to, nova pot v novo leto. Pot človeka-živali v duhovnost k človeku-angelu. Še čudno nedoločno mi vzhaja ta pot. V *Imitatio* jo vidim v besedi *liber*-svoboden v najrazličnejših poglavjih. Tako v molitvi po sv. obhajilu v darovanju samega sebe: Daj mi le ljubezni do Tebe in milosti in bogat bom zadosti. Torej v vsakem položaju nenavezanost na vse stvarno, da duša prosto poleti k Bogu, ki v njem živi, se giblje in je.

16. januarja 1942

Mislim, da imam jaz dve glavni napaki. G. eksercitor (dr. Kolarič CM) nam je rekel, da ima vsak človek v množici napak *eno* glavno, iz katere izvirajo vse druge: na to glavno napako se moramo spraviti in jo zadaviti. Čim bolj klasificiram svoje napake, tembolj prihajam do dveh različnih virov, če sebičnosti ne računamo za glavno napako, ker je tako vir vseh grehot. Če pomislim na strah pred naporji, pred drobnim delom, na lenobo, na zijanje po ženskah, na površnost, nemarnost, da se lotevam mnogo del, pa nobenega prav, na to, da hočem vse verske skrivnosti videti in se v njih raznežiti - če pomislim na vse to, si rečem, da je vse to *čutnost*. Če pa brskam dalje in zadenem na trmo, nevoščljivost, povzdigovanje samega sebe, sebeljubne misli, obsojanje bližnjega, častihlepje, strah pred ljudmi, bolešno obzirnost-opravičevanje, govorjenje o sebi, brezčutnost za zadeve bližnjega, zmanjševanje uspehov tovarišev - mi vse to kaže na *napuh*.

18. januarja 1942

Če hočem biti duhovnik, moram delati za Boga, sicer ne bom Gospodov služabnik, ampak svoj. Kako čudno: tako preprosto je to, pa je vendar v tem vsa moja pogrešenost. Vedno mislim, da mora biti za Boga to, kar ugaja in se zdi veliko meni. Če sem se torej odločil se popolnoma predati v službo Bogu (namreč s tem, ko sem vstopil v bogoslovje), moram biti vsaj malo *dosleden*: namreč, da delam tako, kakor On hoče, v skladu z *njegovo voljo*. Lepa bi bila ta, komu se popolnoma predati v službo in mu to zagotavljati in prisegati »Le zate bom delal!«, potem pa, ko bi jasno spoznal njegovo voljo, kako naj zanj dela, nezaupljivo pogledati temu v obraz in reči: »Ne, takole se bo naredilo!« In to se godi dan za dnem tudi pri meni. To lahko po domače imenujemo *hinavščina*. Če bom duhovnik, hočem biti *ves* duhovnik, ali pa grem v drug poklic. Lutke nočem igrati. Ne bom glumil. Kakšna karikatura je slab duhovnik-napol duhovnik, nepokoren,

Jalovina domače realnosti

Enkrat v letu nam je odmerjen čas, ko začenjamo zaokroževati svoje delo, ga zaključevati za to, da bi se predali prijetnejšim opravilom, četudi le za teden ali dva. Prvi alarmni znak je konec šolskega leta, poslovilna zaključna maša, kateri pa se navadno odtegnejo ravno tisti, ki bi morali s svojo navzočnostjo podčrtati skupno slovo, neglede na lastno prepričanje, le v zavesti položaja, ki ga zasedajo. Po tem predopozorilu sledijo dnevi, ki so vedno bolj nelagodni, ki čedalje bolj hlamudrajo okrog tebe v svoji delovni nepomembnosti, vedno bolj miselno disperzivni, saj se nam začenja kazati poletni dopust kot edini cilj, do katerega nam je še nekaj. Naša trudnost se stopnjuje, vedno bolj smo nepripravljeni sprejemati vsakodnevne tegobe, vedno pogosteje nam je od zavisti mučen pogled na mimovozeča do strehe optana vozila in skrajno ekstravagantne bivalne avtomobile in prikolice.

Po časopisnih kioskih nenadoma poskoči v vrh prodaja revij, ki se ukvarjajo s počitnicami in prostim časom. In teh je vedno več, kot preroških znanilcev o razkoraku med ščegetavostjo eksotične želje in jalovino domače realnosti. Če pa imaš že srečo, da živiš ob živo prometni žili, ki pelje k najbolj odprti meji, se naužiš v tem času tudi pogleda na vrsto prikolice in podobnega, kar za sabo ali na sebi oprtano vlačijo gumijaste čolne in priprave vseh vrst za popestritev letovanja. Nema-ra se ti dogodi, in moram priznati, da se je meni že večkrat, da te kdo pobara o

smeri, kamor naj bi krenil. Če si že tak, da te tuji jeziki mikajo, kot okno v svet, začneš v tujem jeziku, ki ti ga je potrpežljivo nakapala šola, ves zaripel v obraz s povečanim krvnim pritiskom iz vzhičenosti, da se smeš izražati v svoji angleščini ali nemščini, razlagati, kam naj - kljub najnovjšemu zemljevidu nepripravljeni turist - gre.

Včasih te človekoljubje privede do za naše kraje absurdnih situacij, ki ti jih je navdihnili bogvekatera evropska tebi prijetna izkušnja. Ko vidiš tujca v težavah, ki iz avtomobila, za katerim masivno poskakuje sveže čisto bleščeča se prikolica, prosi za informacijo mimoidočega, ta pa nemočno odkimava z glavo, češ, ne vem, ne govorim drugega kot svoj jezik...te zgrabi in v navalu severnoevropskih spominov pospešiš korak do tujega vozila.

Že tvoje prve besede, ki jih izustiš po vseh pravilih evropskosti, za katero se menda bijejo mnogi veljaki v našem mestu, vzbudijo nepredvidljiv sum. Naš: »Ali vam lahko pomagam?« strne turistovo zbegano začudenje v par okroglo velikih oči, ki mejijo prej na nezaupanje kot pa na prijetno presenečenje. Te prve sekunde nepripravljene reakcije, na tvoje obnašanje, ki se razlikuje od turistovih dose-danjih izkustev, pa na srečo kmalu minejo in končno prideš do svojega. V lastni nemščini ali angleščini, za katero ti je šele po turistovem odhodu naenkrat jasno, koliko napak je bila sposobna strniti v tako malo vsebine, poveš to, česar oni ne

znajo. Devetdesetkrat na sto iščejo ti tuji izgubljeni istrske ali dalmatinske kraje, ki jih naši cestni napisi vztrajno imenujejo v Dantejevem jeziku. In po 40 letih republiške državne oblike moraš sam tujcu razlagati, kako pravijo Italijani temu ali onemu kraju, ki ga ni znala republika, v kateri živimo, kljub svečanemu prazniku, ki si ga je omislila ob svoji obletnici, napisati vsaj na svojih skrajnih robovih na način, ki je internacionalen, če že ne verodostojen glede na nahajališče krajev samih.

Česar pa ne maramo, tega ne vidimo. Tako namreč delajo otroci, ko si z rokicami zakrivajo obraz, če nekoga nočejo videti. Ravno to se dogaja pri nas: nekateri sosednje države nikakor ne morejo imenovati, in napisati njenega imena, pač pa v evropskem duhu označijo le svoje državne meje; seveda le v svojem jeziku, kot če bi turist, ko pride k nam v vas, moral poleg veljavnega potnega lista prine-sti s sabo tudi osnove italijanskega jezika.

Sicer pa je že statistično ugotovljeno in od jeznih pisem v italijanskem dnevniku potrjeno, da so ti tujci v Trstu tranzitni. Vleče jih na Jadran, kjer je narava prikupnejša. Šli bodo skozi deželo, kjer so turizem ljudje.

Turizem ljudje? Da bi le kdo od vračajočih se gostov ne posumil v obmejne organe, da ne marajo vsakoletnega veliko obetajočega turizma, ko nas s svojim srepim pogledom zapečatijo v občutek zločinskosti ali vsaj tihotapskosti, ali nas z omalovažujočim gibom glave pošljejo naprej našim svetlim ciljem naproti, kakor da bi jim uniforma dajala neko čudno moč nad nami, navadnimi smrtniki.

JELKA CVELBAR

svoje glaven in sebičen duhovnik. S tem izgubi svojo *raison d'être*, ljudem je v spotiko, dobri se pohujšujejo, nasprotniki se posmehujejo. Zato: nikdar se ne bom sramoval kolarja, se smejal ali molčal ob napadih na Cerkev, vero, nrvnost, cerkvene osebe. Nikdar se ne bom sramoval odkriti se pri križu, javno moliti. Če bom povsod na svojem mestu izvršil svojo dolžnost, česa naj se bojim, česa sramujem? Če bom sam izpolnjeval tisto, kar bom druge učil, zakaj naj bi zardeval ob namigih, češ da sem »ubog na duhu« ali »preprostež« in podobnem zbadanju mnogih, ki so pijani hudega duha in ki ne poznajo najosnovnejših pravil olike in ki čutijo kot krivico, da morajo videti duhovnika.

Ves ta strah, ki je zažrt v moje meso in kri, ker sem se dal vplivati duhu liberalizma - pri nas že zelo huda

bolezen, čeprav žal zanjo ne vemo, - ves ta strah mora to leto izginiti. Pri vsej ponižnosti moram biti zaveden, zanesljiv, ne pa izdajalski. Če sem v Resnici, zakaj bi klonil?

«*Scio cui credidi*»¹⁾ je dejal sv. Pavel in za Njega svoje telo krotil in trpel. Tudi jaz hočem imeti to geslo. V teh duhovnih vajah sem bil tolikokrat uslišan in prejel prav tisto, kar sem prosil, da mi mora biti že to nagib za velikodušnost do Kristusa. On je moj Gospod. In njemu hočem samemu *služiti* in njegovo voljo izpolnjevati. Nočem biti na nič navezan. Pri vsaki stvari se moram vprašati, *zakaj* je to, ali je v skladu z mojo službo njemu, z mojo zavezo.

1) Vem, komu sem zaupal

SENJAM

Od 29. do 31. maja je bil v lieški te-
lovadnici 14. senjam beneške pesmi, ki
ga prireja Kulturno društvo Rečan. Na-
grado občinstva je prejela Federica
Loszach, ki je pela pesem Tam par stu-
dence, prvo nagrado za besedilo je pre-
jela Loredana Drecogna za pesem Za
mojo te malo, prvo nagrado za glasbo
pa Giorgio Pascolini za skladbo Zmie-
ram ljubim te. »Neznanci« so ponoči po-
sejali po vaških cestah žeblje...

V. VREMEC PREDAVATELJ

Dr. Vladimir Vremec, ki je načelnik
službe za javno zelenje na tržaški ob-
čini, je začel aprila kot »gostujoči pro-
fesor« s predavanji o parkih in vrtovih
na fakulteti za arhitekturo univerze v
Palermu.

AMOR VINCIT

Nad 400 izvajalcev je povedlo ora-
torij Amor vincit primorskega rojaka, du-
hovnika in glasbenika, Avgusta Ipavca,
ki živi na Dunaju, 29. maja v cerkev
Srca Jezusovega v Gorici, 30. maja v
Gradec, 31. maja na Dunaj, 28. in 29.
junija pa še v Trst in Ljubljano. Prikaz
Marijine skrivnosti v glasbi in podobi so
oblikovali sodelujoči iz Avstrije, Slove-
nije in Italije. Pri zadnjih nastopih so peli
tudi pevci Vesele pomladi z Opčin. Ve-
like zasluge za prireditvi v naših krajih
ima predvsem predsednica Sveta slo-
venskih organizacij Marija Ferletič.

SKAVTI

Začenjajo se poletni tabori Slove-
nske zamejske skavtske organizacije iz
Trsta in Gorice. Jurjevanja s spreje-
manjem novih članov so bila 1. maja za
Goriško pri Rubijskem gradu (19 novih
volčičev in veveric ter 23 novih izvidni-
kov in vodnic) in 10. maja za Tržaško:
za izvidnike in vodnice pri Devinu (38
obljub), za najmlajše na Opčinah (29
obljub).

PRED VRATI PEKLA

Baragovo misijonišče v Buenos Ai-
resu je pred kratkim (a z letnico 1986)
izdalo ponatis spominov lazarista, du-
hovnega in misijonskega pisatelja Fran-
ca Sodje Pred vrati pekla. Avtor dela
zdaj v Kanadi. Pretresljivi spomini na
povojne zapore v Sloveniji so izšli pod
pseudonomim Franc Bohinc pred 25 leti
v Argentini. Pri sedanjem ponatisu, ki
ga na ščitnem ovitku krasi ena zadnjih
Goršetrovih risb, ni pesmi, ki jih je av-
tor imel ob vsakem poglavju, pač pa je
natisnjen njegov epilog. Uvodno bese-
do je prispeval Vinko Ošlak.

SKLAD SERGIJ TONČIČ

Dne 19. junija je bil v Trstu občni
zbor Slovenskega visokošolskega skla-
da »Sergij Tončič«. Poročal je dosedanji
predsednik dr. Pavle Merkù, ki je med
drugim povedal, da je končno urejena
dediščina odv. Franeta Tončiča, ureja

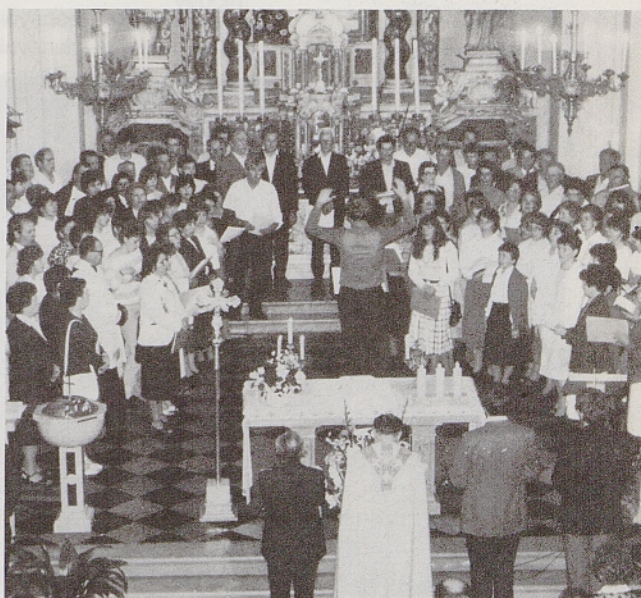
pa se zapuščina Eme Tomažič, kar bo
skladu omogočilo redno delo. Novi
predsednik je komercialist Boris Kuret.

JUBILEJ ZBORA MIRKO FILEJ

17. maja je bil v Katoliškem domu
v Gorici slavnostni koncert moškega
zbor Mirko Filej, ki ga vodi Zdravko
Klanjšček in ki praznuje 20-letnico
uspešnega nastopanja. Na slavnosti so
se spomnili tudi 25-letnice smrti (10. ju-
nija 1962) duhovnika, profesorja, glas-
benika in prosvetnega organizatorja
Mirka Fileja.

ŠKOF JENKO V ARGENTINI

Bivši koprski škof dr. Janez Jenko
in urednik Ognjišča Franc Bole sta se
27. maja po dobrem mesecu vrnila s
pastirskega obiska med Slovenci v Ar-
gentini. Sam škof ga je popisal v Dru-
žini, msgr. Bole pa je Slovence v Argen-
tini začel prikazovati v Ognjišču. Gosta
sta obiskala vse pomembnejše slove-
nske postojanke. Udeležila sta se tudi
32. Slovenskega dneva na Pristavi v
Castelarju v Buenos Airesu, kjer se je
zbralo 1200 rojakov. 93 nastopajočih in
110 pevcev je poustvarilo igro Posled-
nje ustoličenje v priredbi in režiji Mihe
Gaserja. 3. maja je škof Jenko birmal
v Buenos Airesu 155 slovenskih otrok,
kasneje pa še osem v Mendozi. Dne 10.
maja je vodil veliko marijansko roma-
nje v Lujan, kjer se je zbralo kar 3000
Slovencev.

Dva koncerta v tržaških cerkvah: kantata Amor vincit v cerkvi sv. Frančiška v ulici Giulia in revija cerkvenih pevskih zborov v Dolini

S praznika češenj v Mačkovljah

... in veselje otrok na prazniku

Prazniki po naših vaseh

Po naših vaseh se vrstijo prazniki. Tako je bil v Mačkovljah od 30. maja do 1. junija že 25. Praznik češenj. V Štandrežu so imeli tiste dni Praznik špargljev.

Nastop skavtov na prazniku ob kresovanju - Kolonkovec - Ženjan

Praznik Vesele pomladi na Opčinah

Proslava 90-letnice nabrežinske godbe. Čestitke kapelniku Misleju

SPACAL 80-LETNIK

Tržaški slikar Lojze Spacal, član SA-ZU, je 15. junija praznoval 80-letnico. Kot je ob tej priložnosti povedal, bo 30 svojih slik in 50 značilnejših grafik daroval za posebno zbirko, ki se oblikuje v Štanjelskem muzeju.

30 LET CELOVŠKE GIMNAZIJE

Zvezna gimnazija za Slovence v Celovcu je praznovala 30-letnico. Slovesnost je bila povezana z 29. šolsko akademijo.

CELOVŠKI ZVON

Društvo prijateljev Celovškega zvo- na je imelo 21. junija občni zbor v Sve- čah na Koroškem. Za predsednika je bil potrjen Janko Merkač, za tajnika pa Hanzi Tomažič. Tiste dni je izšla nova številka revije. Trenutno znaša njena naklada 1250 izvodov. 54 % jih gre v matično Slovenijo.

SLOVENCİ V CELOVCU

Dr. Franc Merkač je izdal študijo o Slovencih v Celovcu. Vzbudila je veli- ko nemškonalnih odmevov. Kaže, da živi v koroškem glavnem mestu od deset do petnajst tisoč Slovencev. Tam je sedež 36 slovenskih društev, ki pa v glavnem niso posvečena celovškim Slovincem, temveč vsej Koroški.

ZD BORISA KIDRIČA

V Ljubljani so predstavili prva dva od skupnih štirih zvezkov Zbranega de- la Borisa Kidriča. Znanstveno obdelani spisi segajo zdaj do konca leta 1943. Več besedil je bilo doslej neobjavljenih.

ŽARKO PETAN

Satirik in gledališki delavec Žarko Petan je izdal knjigo Preteklost, v ka- teri opisuje svoje doživljanje zapora v letih 1959-61. Sodstvo opisuje kot »po- šastno mašinerijo«, ne zamolči pa tudi homatij po oprostitvi.

VLADO ŠVARA 80-LETNIK

Pevovodja in prosvetni delavec Vla- do Švara je praznoval 19. junija 80-letnico. V glasbi je bil aktivno 55 let. V času fašizma je vodil cerkveni zbor pri Sv. Jakobu v Trstu. Bil je tudi konfi- niran. Po vojni je vodil zbor Ivan Can- kar in številne druge skupine.

UMRL MIHA MALEŠ

V Ljubljani je 24. junija umrl slikar, grafik in urednik Miha Maleš. Rodil se je 6. januarja 1903 pri Kamniku. Živel

je tudi v Pragi, Parizu, na Dunaju. Leta 1929 je izdal v Ljubljani znane Rdeče lučke. Po vojni je bil dalj časa odrinjen. Leta 1974 so mu v Moderni galeriji v Ljubljani pripravili veliko retrospektivno razstavo, leta 1977 pa je prejel Prešer- novo nagrado.

VEJNA

Marijino svetišče na Vejni pri Pro- seku vsako leto obiše po dva milijona, dva milijona in pol romarjev. To pa se v Trstu sploh ne pozna in tudi ne ve, saj se skupine s kraške planote ne spuš- čajo v mesto.

GOSTOVANJE V PARIZU

Po koncertu ob 5-letnici delovanja so se skupine, ki jih je v repentabski župniji ustvaril župnik Tone Bedenčič, podale na gostovanje v Pariz. Ženski pevski zbor Repentabor, otroški in de- kliški zbor Zvonček in ansambel Burja so 28. junija nastopili med rojaki v Slo- venskem domu.

BOŽIČ IN ŠKOFOVSKA KONFERENCA

V tedniku Družina in v drugih listih sta spet aktualni dve vprašanji, ki po- sebej zanimata slovenske vernike. Re- vijia in društvo »2000« sta predložila zahtevo po osamosvojitvi slovenskega dela Jugoslovanske škofovske konfe- rence, o čemer se zdaj objavljajo šte- vilna stališča. Obnovila pa se je tudi raz- prava o tem, da naj bi bil božič dela prost dan v Sloveniji.

DVOJEZIČNI NAPISI

120 mladih koroških Slovencev je 8. junija simbolično dodalo slovenska ime- na krajevnim napisom 30 naselij v Pod- juni, da bi opozorilo na neizpolnjene pravice manjšine na Koroškem.

PISATELJI NA BREZAH

Na Brezah na Koroškem je bilo 16. mednarodno srečanje pisateljev, ki so tokrat obravnavali literarno dvojezičnost in književnost manjših evropskih narodov. Udeležencev je bilo 60 iz enajstih evropskih držav. V občinski hiši so ob tej priložnosti odprli knjižnico z več kot 300 deli dosedanjih udeležencev med- narodnih srečanj.

DR. B. MARUŠIČ

Primorski zgodovinar Branko Maru- šič je 12. junija dosegel v Ljubljani znanstveni doktorat z disertacijo Poli- tično gibanje goriških Slovencev v drugi polovici 19. stoletja.

NOVE CERKVE

V nedeljo, 31. maja, so v Sloveniji posvetili dve novi cerkvi. Župnija sv. Kri- ža na Žalah v Ljubljani je končno priš- la do nove, prostorne cerkve Vseh sve- tih. Načrte je izdelal arh. Fedor Košir, notranje pa jo je opremil arh. Jože Kre- gar.

Istega dne je bila posvečena cerkev sv. Družine v Kidričevem. Načrt je iz- delal arh. Franc Kvaternik.

Na Štajerskem je bila 5. julija pos- večena še nova cerkev v Radencih.

PIRJEVEC PREDSEDNIK SSG

Zgodovinar prof. Jože Pirjevec je novi predsednik Slovenskega stalnega gledališča v Trstu. Novi upravni svet in odbor temeljita na prisotnosti vseh slo- venskih komponent. Ustanovljen je bil tudi umetniški svet.

KNJIGE SLOVENSKE MATICE

Slovenska matica je predstavila več novih knjig. Med njimi je roman tržaš- kega pisatelja Borisa Pahorja Zatemni- tev. Pred desetimi leti je izšel v samo- založbi, zdaj pa je bilo delo v celoti pre- delano in razširjeno.

Profesorju dr. Antonu Stresu so na- tisnili doktorsko disertacijo iz Pariza He- glovo in Marxovo pojmovanje svobode.

Dr. Janko Prunk je uredil predvoj- ne spise akademika Boga Grafenauerja pod naslovom Slovensko narodno vpra- šanje.

Irena Gantar Godina je napisala štu- dijo Masaryk in masarykovstvo pri Slo- vencih.

ZORA PIŠČANC 75-LETNICA

Goriška pripovednica, dolgoletna upraviteljica Katoliškega glasa Zora Piščanc je 16. maja praznovala 75-letnico. Jeseni bo pri Goriški Mohor- jevi družbi izšla njena nova povest.

NOVOMAŠNIKI

28. in 29. junija so bile v treh slo- venskih škofijah posvetitve letošnjih no- vomašnikov. Skupno jih je 29. V tem številu je tudi novomašnik iz Združenih držav. Primorska je dala letos štiri ško- fijske duhovnike, tri iz Vipavske, ene- ga pa iz Soške doline. Primorski novo- mašniki so Jože Jakopič, Aleksander Skapin, Ciril Štokelj in Bogomir Trošt.

Že 21. junija pa sta bila na Škofljici pri Ljubljani posvečena dva slovenska diakona, laika, poročena in očeta treh otrok.

PESNIŠKI ZBIRKI

Dne 17. junija sta bili predstavljeni v Trstu novi pesniški zbirki: prvenec Zlatke Obid Lokatos, ki živi v Trebčah,

in antologija goriške pesnice Ljubke Šorli Bratuž, ki so jo posebej predstavili že dan prej tudi v Gorici.

Dr. France Bernik predstavlja antologijo Ljubke Šorlijeve v Tržaški knjigarni

DSI na počitnicah

Sredi junija je Društvo slovenskih izobražencev zaključilo svojo redno sezono in začelo počitnice. Te pa niso za vse. Nekateri odborniki imajo ravno te dni največ dela s pripravo prihodnje Drage, ki jo najavlja pred kratkim razposlani bilten.

V zadnjem mesecu je DSI sklenilo sezono s temile dobro obiskanimi večeri: v ponedeljek, 18. maja, je dr. Lojze Škerl predaval ob 50-letnici enciklike papeža Pija XI. proti nacizmu »Mit brennender Sorge«; naslednji ponedeljek, 25. maja, je za DSI in za združenje Most predaval književnik Taras Kermauner na temo »Med bogom in vestjo«; 1. junija so v Peterlinovi dvorani odprli razstavo plakatov, ki jih je grafik Edi Žerjal izdelal v zadnjih desetih letih za stranko Slovensko skupnost; sezono so končali v ponedeljek, 8. junija, z glasbenim večerom »Pesem je...«, na katerem je nastopil Tržaški mešani zbor pod vodstvom Tomaža Simčiča.

MOHORJEVE

Srečanja med Mohorjevimi družbami iz Celja, Celovca in Gorice postajajo tradicionalna. Zadnje je bilo 30. junija v Gorici.

Celjska Mohorjeva družba, ki je imela 13. maja občni zbor, premaguje težave, ki so nastale pred leti. Za predsednika je bil potrjen p. Hieronim Žveglič, podpredsednika sta prof. dr. Zmaga Kumer in Tone Stres, tajnik pa je prof. dr. Marijan Smolik.

NADŠKOF JEGLIČ

Dne 2. julija je minilo 50 let od smrti ljubljanskega nadškofa Antona Bonaventure Jegliča. V Ljubljani so se ga v stolnici spominjali ves teden.

UMRL ANTON TRDAN

Dne 28. aprila je v Čilu umrl slovenski duhovnik dr. Anton Trdan. Tam je delal od leta 1948. Rodil se je pred 70 leti pri Ribnici. V kraju Graneros je bil župnik, škofov vikar in profesor.

ŠKOF LENIČ ZLATOMAŠNIK

Med letošnjimi zlatomašniki je tudi ljubljanski pomožni škof dr. Stanislav Lenič. O njegovem bogatem življenju, ki v ljubljanski škofiji povezuje preteklost in sedanjost, čas pred koncilom in pokoncilsko prenovo, trpljenje in ponovno rast, matico in zdomstvo, je objavila revija Oznanjenje VI. (Haloze 1987) daljši intervju, ki ga je imel z zlatomašnikom Nace Polajnar.

LITERARNI NATEČAJ »MLADIKE«

1. Revija Mladika razpisuje XVI. nagradni literarni natečaj za izvirno še neobjavljeno črtico, novelo ali ciklus pesmi.
2. Rokopise je treba poslati v dveh čitljivo pretipkanih izvodih na naslov MLADIKA, ul. Donizetti 3, 34133 TRST, do 31. decembra 1987. Rokopisi morajo biti opremljeni samo z geslom ali šifro. Točni podatki o avtorju in naslov naj bodo v spremnem pismu, opremljenem z istim geslom ali šifro.
3. Ocenjevalno komisijo sestavljajo: univ. profesor in kritik Martin Jevnikar, pisatelj Alojz Rebula, pesnik Albert Miklavec, prof. Ester Sferco in odgovorni urednik revije Marij Maver. Mnenje komisije je dokončno.
4. Na razpolago so sledeče nagrade:
za črtico ali novelo:
prva nagrada 150.000 lir

druga nagrada	100.000 lir
tretja nagrada	50.000 lir
za ciklus pesmi:	
prva nagrada	100.000 lir
druga nagrada	50.000 lir
tretja nagrada	30.000 lir

5. Izid natečaja, ki je odprt vsem, ne glede na bivališče, bo razglašen ob slovenskem kulturnem prazniku — Prešernovem dnevu — na javni prireditvi in po časopisju ter bo sporočen z osebnim pismom nagrajencem. Vsi teksti ostanejo v lasti Mladike. Nagrajena dela bodo objavljena v letniku 1988. Objavljena bodo lahko tudi nenagrajena dela, za katera bo komisija mnenja, da so primerna za objavo.

IZ SLOVENSKE PUBLICISTIKE

IZ NOVE REVIJE 58-60

Jernej Vilfan:

OSEBNE BELEŽKE O KOMUNIZMU

(str. od 307 do 320)

Kdo so komunisti?

Komunisti so v glavnem ljudje, ki bi radi prispevali, da državni, ekonomski in politični stroj čim boljše in čimbolj učinkovito deluje.

Težava je samo v tem, da naj ta kolektivna vojna gre skozi mehanizem parlamentarne demokracije, ne pa skozi totalitarno piramido.

Ponavljam, da ta moj apel ni klic neke mučene humanistične duše, ampak le racionalno mnenje človeka, ki opazuje moderni svet. Opažam, da luč znanosti in umetnosti prihaja od bogatih (zaradi vložnega dela bogatih) zahodnih družb.

Zdi se, da gredo faktorji, kot npr. dobra ekonomija in napredna znanost in umetnost, skupaj s hitrim odločanjem na vseh ravneh, kar je značilno za parlamentarne demokracije.

Rajši vidim, da narod sam poišče svojo pot, kot pa da se mu nenehno diktira, kaj je dobro zanj samega proti njegovi volji.

Ponavljam — družbe, kjer se krši svobodna politična volja posameznika, nimam za napredno.

Zahodnoevropske družbe imajo gospodarski stroj, kjer človek lahko neizmerno uspe. In edino ta stroj je zmožen financirati neproduktivne stroke: medicino, umetnost, invalide, itd. Ključ za vse to je imeti dober gospodarski stroj. To pa se lahko doseže samo s pametjo, porojeno iz osebnega angažmana in tveganja.

Moj ideal so države, kot npr. Švica, Švedska, Holandija.

Moja družbena filozofija je v bistvu varianta socialdemokratskega gledanja.

Treba je spregovoriti in analizirati pojme, kot so socializem — revolucija — partija — diktatura proletariata — marksizem itd.

Najprej bi spregovoril o predpostavkah, ki so alibi za diktaturo komunistične partije. Če postavimo problem drugače, bi govoril o pravih razlogih za to, da pri nas ni svobodnih volitev in raznih političnih strank.

Osnovna predpostavka je, da jugoslovanski volivec za svobodne volitve ni zrel.

Skratka, če bi malo karikirali, bi lahko rekli, da se misli takole: dati Jugoslovanu volilno pravico je tako nekako, kot dati norcu revolver v roke.

Jaz mislim, da je dobro, da se izrazi politična volja ljudstva. In da imajo ljudje možnost politične izbire. Mislim, da je možnost izbire ena od tistih stvari, ki iz ljudi dela ljudi.

Vprašanje je, ali hočemo imeti prisilno (skoraj) egalitarno državo ali državo budnih, angažiranih ljudi, ki bodo zelo (v finančnem pogledu) zdiferencirani med seboj.

Kaj če bodo volivci zanikali vse to, kar smo ustvarili?

Odgovor je preprost: če ne marajo takega sistema, naj si naredijo drugega!

Po mojem mnenju brez političnih strank sploh ne gre.

Ali gre pri strankah samo za vprašanje politične plemenitosti? Ne — mislim, da je to vprašanje tudi vprašanje dobrega delovanja političnega in gospodarskega stroja: moderne družbe kažejo, da najbolje delujejo tiste družbe, v katerih je odločanje najhitrejše na vseh ravneh — ne samo na vrhu.

Edina teoretična možnost, da Jugoslavija postane zares nova družba, je, da ima parlamentarno demokracijo brez klasičnih ali z omejenimi klasičnimi oblikami privatne lastnine.

Ali to pomeni, da je vse to — ta komunistična vladavina — bilo »brez zveze«?

Ni bilo »brez zveze«: izživel se je malo arhajski poskus menjanja družbe, katere zmožnosti in nezmožnosti sedaj jasno vidimo.

Mislim, da je optimum v zgodovinskem smislu to, da je Jugoslavija danes neodvisna in da še ima možnost preleviti se v parlamentarno demokracijo.

To nikdar ne bi bilo možno, če ne bi bili takoj po vojni na oblasti avtentični jugoslovanski komunisti.

Če bi bili namesto njih parlamentarni demokrati, bi končali kot Češkoslovaška.

Torej v širšem zgodovinskem okviru je dobro, da so Jugoslovani imeli avtentične komuniste, ki so ubrali svojevrstno pot.

Nekateri se obupano sprašujejo, ali bo v Sloveniji isto kot prej in bodo v enem kotu sedeli liberalci, v drugem pa klerikalci. Mislim, da je obdobje komunistične vladavine

Slovence naučilo živeti in delati skupaj. Mislim tudi, da je polarnost liberalcev — klerikalcev že zdavnaj zgodovinsko mimo. Lahko se reče, da je bila ta komunistična lekcija dana v duhu benevolentnega sadizma.

Kaj sedaj meni pomeni pojem »revolucija«?

Nikjer v družbah, ki jih imamo za svoj ideal, ni bila izvedena podobna »revolucija«. In povsod tam, kjer je bila, je gospodarstvo slaba, in manjka svobode.

Kaj meni pomeni »socializem«? Socializem brez svobodne in aktivne volje najširših ljudskih množic, izraženih v parlamentarnih volitvah demokratičnega tipa, mi pomeni samo diktaturo. Kljub temu sem neke vrste socialist, ker verjamem v čimveč do brega za čimveč ljudi.

Kaj meni pomeni »marksizem«? Pomeni mi enostransko in zastarelo filozofijo, ki malo zaostruje sliko razrednih napetosti, ne daje pa nobenega pravega odgovora. Opažam, da je sklicevanje na marksizem ena od značilnosti mnogih totalitarističnih režimov.

Če bi dodal še eno seksološko primerjavo, bi rekel, da ima rahlo draženje preko Nove revije, Mladine in podobnih revij smisel. To delikatno mrmranje o parlamentarni demokraciji je lahko priprava na politični seks druge vrste.

In kaj končno meni pomeni »komunizem«? Kot teorija je to utopija, kot praksa je pa izgovor za totalitarizem.

Dovolite, da sedaj pojasnim, kako naj poteka proces demokratizacije: Najprej bi moralo vodstvo KPJ spoznati, da je parlamentarna demokracija najboljši sistem za moderno evropsko državo. Nato bi moralo dovoliti pisanje o parlamentarni demokraciji, iziti bi morale knjige, ki opisujejo ta sistem. V javnosti bi se vse bolj pisalo in debatiralo. Politično odločanje bi moralo biti tam, kamor spada: nameč v najširših ljudskih množicah.

In postopoma, po kakih petdesetih letih, bi imeli prave parlamentarne volitve.

To obdobje priprave imenujem »diktatura za demokracijo«. V šolah bi učili principe demokracije. Paralelno s SZDL bi organizirali ADA (avtentično demokratsko akcijo). To bi bila zveza ljudi, ki bi bili različnih političnih nazorov, a bi vsi verjeli v demokratski postopek.

Če parlamentarne demokracije ne bi bilo, bi si jo morala KPJ izmisliti.

Opažam, da imajo tudi v Jugoslaviji veliko privatnikov, in opažam, da je v mnogih razvitih zahodnih državah mnogo podjetij pod državnim vodstvom. Treba je samo znanstveno (ekonomsko in sociološko) ugotoviti, katera podjetja delujejo najbolje pod privatnim in katera in kakšne velikosti pod družbenim vodstvom.

Mislim, da je bistvo problema v osebnem angažmaju. Po mojem bi bila stvar v Jugoslaviji rešena, če bi v tovarnah in podjetjih uvedli osebne delnice, potem bi se delavci zares zanimali, kako posluje tovarna ali podjetje.

Moja osnovna teza je, da obstaja vitalna povezava med višjim standardom, širokim spektrom intelektualne in državljanske svobode in parlamentarno demokracijo. Eno brez drugega ne gre.

Obstaja sociološka teza, ki trdi, da je država brez svobodnih volitev bolna. Jaz se s to tezo strinjam.

»Kaj!« vzklikajo moji prijatelji. »Ali si tako naiven, da misliš, da bo čeka ukinitel sama sebe!«

Ja, sem tako naiven. Ja, sem vizionar. Ker sem prisiljen — analiziral sem vse druge možnosti, a sem prišel do sklepa, da »kozmetične« spremembe Jugoslaviji ne bodo pomagale.

Ali bomo šli na pot parlamentarne demokracije ali pa bomo samo negirali in počasi vse bolj gnili v tem fevdalizmu.

(Jernej Vilfan je sin jug. diplomata dr. Joža Vilfana, nekaj let Titovega tajnika)

SLOVENSKI POLITIČNI ZAPORNICI (iz intervjuja s sodnikom Miklavčičem)

Franc Miklavčič se je rodil 29. septembra 1921 v Ljubljani, diplomiral pravo in delal polnih 30 let kot sodnik (od 1946 do 1976). Služboval je na sodiščih v Kamniku, Lendavi, Mariboru in zadnjih 18 let na Okrožnem sodišču v Ljubljani. Zaradi političnih kaznivih dejanj je bil 1976 obsojen prvostopenjsko na skupno enotno kazen 5 let in 8 mesecev strogega zapor. Vrhovno sodišče SRS mu je kazen znižalo na 2 leti in 6 mesecev strogega zapor. Za novembrske državne praznike 1977 je bil amnestiran in odpuščen s prestajanja kazni. V zaporu je prebil približno 19 mesecev.

Med vojno je bil politični aktivist OF v partizanih. Dosegel je čin poročnika. Iz vojne dobe ima tri odlikovanja: red za hrabrost, red zaslug za narod III. stopnje in partizansko odlikovanje republike Poljske. V povojnem obdobju je bil odlikovan še dvakrat, z redom dela s srebrnim vencem in redom republike z bronastim vencem. Zaposlen je v eni od ljubljanskih delovnih organizacij.

M.: »Moj odvetnik in jaz sva čisto s pravne vidika navajala, da ustavi SFRJ in SRS jamčita pravico pisemske tajnosti, pisanja drugi osebi. Iz tega sva izvajala, da če gre za zapis v dnevnik, je to še mnogo več, ker pišeš zase in sebi, seveda če se dnevnik ne objavi. Zapis je namenjen le zapisovalcu. Če je namenjen le temu, je izenačen z mislivo. Misel pa ni kazniva.«

DELO, Ljubljana, dne 27. 5. 1977:

»Miklavčič je deloval in ščuval k protustavnim spremembam državne in družbene ureditve, pripravljal nekakšen program o zedinjeni Sloveniji, ki naj bi bila odcepljena od Jugoslavije, ukinila naj bi samoupravljanje in družbeno lastnino, vpeljala večstrankarski politični sistem, na zasebnem kapitalu temelječe gospodarstvo, uvedla narodno spravo, ki naj bi v tem smislu rehabilitirala narodne izdajalce in podobno. Skrit za anonimnim imenom je poleg gornjih dejanj tudi neresnično prikazoval družbene in politične razmere v državi in potvarjal zgodovinska dejstva o naši narodnoosvobodilni vojni in revoluciji, vlogi OF in KP Slovenije, partizanski vojski in drugem.

Reakcionarni krogi v tujini, ki so ga pri tem dejanju očitno podpirali, so zadnji čas sprožili zanj tudi večjo kampanjo v delu tuje tiska in prek nekih, zlasti desničarsko usmerjenih organizacij.«

Mladina: »Disidenti (slovensko oporečniki) so »sovražniki« (v narekovaju) ali z drugimi besedami ljudje, ki se iz takšnih ali drugačnih razlogov ne strinjajo z oblastmi, vendar o tem niso tiho, ampak skušajo svoje nesoglasje povedati javno, sklicujoč se na svoje ustavne pravice. Gre za nestrinjanje z uradno politiko. Uradna politika pa ima vselej, zlasti v vzhodnoevropskih državah, avreolo trajne in večne resnice. Na ta način izpade, da je za socializem samo tisti, ki je v tem hipu za tak socializem, za tak sistem, kot je v tem političnem trenutku. Kdor je za socializem in sistem, kakršen je bil včeraj, ali kakršen naj bi bil jutri, ta je objektivno proti socializmu in proti sistemu, je to sovražnik (brez narekovaja). Gre tedaj za ljudi, ki so trpeli zaradi svojega prepričanja, zagrešili pa niso nič.«

(Janez Stanič, Bele lise socializma, Založba Borec, Ljubljana, 1986)

Mladina: O publiciteti njegovega primera še nismo napisali kaj dosti. V domači javnosti je praktično ni bilo, razen nekaj jedrnato obskurnih, pa izredno ostrih sporočil v tisku. Obratno sorazmerno so primer od dneva aretacije temeljito publicirali v zunanem svetu. Na obrobnavi v Kranju je bil vse dni navzoč g. Malcolm Browne, stalni dopisnik New York Timesa iz Beograda (neposredno po Miklavčičevi obsodbi je novinar neuradno moral zapustiti Jugoslavijo). Članke o sojenju so objavili Frankfurter Allgemeine Zei-

tung in Süddeutsche Zeitung ter The Guardian v Evropi, v Ameriki pa zlasti omenjeni Times. Poročali so tudi avstrijski in italijanski časopisi. Brez izjeme so bili članki in vesti naklonjeni Miklavčiču. Med procesom v Kranju so njegovi družini telefonirali predstavniki Reuterja in nekaterih drugih agencij in radijskih postaj. Zanj so se zanimale nacionalne organizacije Amnesty International v Avstriji, ZR Nemčiji, na Nizozemskem in centrala organizacije v Londonu. Njegovi družini je pisal znani nemški pisatelj, nobelovec Heinrich Böll.

M.: V blokih so bili obsojenci nastanjeni v sobah po 15 do 20 ljudi. Vsaka soba je imela starešino z določenimi pravicami v urejanju razmerij med obsojenci in upravo. Miklavčič je prebival v sobi s 17 obsojenci, večinoma so bili težki kriminalci. 6 jih je bilo obsojenih morilcev. Eden teh, dvakratni morilec, je bil njegov sobni starešina.

Miklavčič je moral na Dobu tudi fizično delati. Star je bil 56 let, po statusu upokojenec, ker so ga že po nekaj mesecih preiskovalnega zaporu upokojili. Delati je moral v livarski delavnici. Šele krajši čas pred odpuščanjem so ga na večkratne pismene prošnje njegovega odvetnika premestili v pisarno mizarске delavnice.

»Želim povedati, da je Jugoslavija ena redkih držav izven vzhodnega bloka, v kateri morajo politični jetniki fizično delati. Npr. v stari Jugoslaviji komunistom in drugim političnim zapornikom ni bilo obvezno fizično delati. Bili so tudi ločeni od drugih obsojencev. Gre za položaj političnih jetnikov v našem kazensko-pravnem sistemu.«

Glavno zaslugu za njegov predčasni odpuščanje s prestajanja kazni, pravi Miklavčič, ima predvsem človekoljubna organizacija Amnesty International. Mnogo zaslug ima tudi starejši državnik ZDA slovenskega porekla g. Frank Lausche, bivši senator in večkratni župan mesta Cleveland (!).

»Amnesty International me je s posebno listino razglasila za političnega jetnika meseca februarja 1977 — prisoner of conscience, jetnik zaradi prepričanja. To velja za celotno območje te svetovne organizacije. To priznanje imam kot zadnje — šesto odlikovanje v mojem življenju.«

V zvezi z rehabilitacijo nam je Franc Miklavčič povedal, da se je skušal leta 1983 praktično rehabilitirati. Zaprošil je za advokaturu, vendar je od Odvetniške Zbornice Slovenije prejel odklonilno odločbo, v kateri je zapisana obrazložitev: »Z ozirom na storjena kazniva dejanja je bil zbornični izvršni odbor mnenja, da je predlagatelj moralno neprimeren za opravljanje odvetniške dejavnosti in zanj ni vreden zaupanja ter da storjena kazniva dejanja ne dajejo jamstva, da bi bil sprejet med odvetnike brez škode za ugled odvetništva.«

(MLADINA št. 34/86)

Jurij Paljk: Soba 150

V Gorici je izšla pred koncem leta 1986 prva pesniška zbirka vipavskega rojaka Jurija Paljka z naslovom **Soba 150**. Izdajo je omogočil Slovenski mladinski rekreativni kulturni klub v Gorici, z risbami jo je opremil Davorin Devetak, pesmi pa je izbral in uredil Ivan Sirk.

V knjigi, ki ima 131 strani, so najprej trije uvodni članki. Ivan Sirk razlaga, zakaj nosi zbirka naslov Soba 150. To je bila soba v študentskem domu v Trstu in v njej sta stanovala Davorin Devetak in Jurij Paljk. Sledi kratek zapis o pesniku in vrsti njegovih pesmi. Paljk se je rodil leta 1957 v Velikih Žabljah v Vipavski dolini, študiral v Malem semenišču v Vipavi, izstopil, napravil maturo na Znanstvenem liceju Fr. Prešeren v Trstu in se 1978 vpisal na tukajšnjo Medicinsko fakulteto, a se pozneje prepisal. Poleg študija se je zanimal za vsemogoče stvari, sodeloval na Radiu Trst A, odslužil vojaški rok, pisal pesmi, inštruiral angleščino, bil lektor, kot mornar v Rusiji in še kaj.

V drugem sestavku razlaga Davorin Devetak, kako je v tistih študentskih letih risal, Jurij Paljk pa na kratko označuje njegove risbe.

Zbirka je urejena zelo smotrno, pregledno in domiselno. Vseh pesmi je 47 in 15 gesel. Razvrščene so pod 15 naslovov ali ciklov, naslovi so prvi verzi gesel; med cikli so Devetakove risbe. Pesmi same so brez naslovov, vsebinsko pa ustrezajo naslovu v ciklu.

Pesmi so iskrena in dostikrat pretresljiva izpoved mladega človeka, ki je zaradi študija zapustil rodni kmečki dom in odšel v Trst. Odrgrgal se je od zemlje, tradicije, izgubil mirno in urejeno življenje, trdnost in zaupanje vase in se znašel v sobi 150 študentskega doma v Trstu. Tu so ga obdali prijatelji in znanci, ki so se ob popoldnevih zgrinjali v sobi in z besedami postavljali gradove v oblakih. Ivan Sirk pravi o teh časih: »Tu smo kadili MS in se pogovarjali, večkrat prav živo in zagrizeno, o ženskah, glasbi, profesorjih, politiki, dinarju, partizanih, belogardistih, revijah, člankih, filmih, knjigah in poeziji. Glavno besedo je imel Jurij...« Hoteli so ustvariti kaj trajnega, da bi pustili sled za seboj, izdajati časopis, v katerega bi pisali o tem, kar mislijo in čutijo.

Toda iz vseh velikih besed ni bilo nič, v Paljku pa so se počasi podrl blesteči prividi, spoznaval je, da je v tujini, brez trdnih tal. Nanj so se zgrnili problemi, konflikti, eksistencialna in verska vprašanja. Porušila se mu je notranja trdnost, doživljal je poraze, sanje so zbežale, vaza v njem se je zdobila, v njem je nastalo ugaslo ognjišče, ki ga ne more oživeti, pred očmi ima beton, vsako noč po malem umira, vsak teden se malo obesi. Postal je »Človek, / pust in prazen, / brez zemlje in brez neba«.

V teh duševnih stiskah se mu je odprl svet poezije in v pesmi je začel izlivi svoje bolečine, razočaranja, spoznanja, svoj novi svet. V njih je hrepenenje po domači zemlji, po Vipavski dolini, po očetu in materi, vendar čuti, da ni vrnitve: »Samôten si tal želiš, / opora je tam, / a še bolj po nebu hrepeniš.« Zaveda se, da je zemlja neuničljiva in zvesta, saj so jo ljudje blagoslavljali in preklinjali in izginiili, »zemlja je ostala«. Stari so postavili na Skriučah kapelico za mlade in za hude čase, toda »Mladi smo prišli. / MIMO šli.« Čuti, da je vso dušo pihnil »v balonček sanj«. Rad bi zasajal v Vipavski dolini trte in pil »kozarec krvavega vina«, a tudi te sanje so izgubile, le oče in mati se borita z burjo na polju, njega pa zebe, »kot zebe lahko le v tujini ljudi«.

V Trstu se ni udomačil, italijanski del je skoraj odsoten, nekaj slovenskih kulturnikov je srečal ponoči na trgu Oberdan, pogovarjali so se o novih knjigah, a vse se mu je zdelo nič. Drugič jih je srečal spet ponoči po Prešernovi proslavi in ugotovil: »Prešerna ni.« Morda je zanj značilno prepričanje: »Trst je čudovit ponoči, / ponoči ni ljudi.«

V verskem pogledu spominja od daleč na Ketteja, ki si je želel otroške vere. Tudi Paljk je napisal nekaj globokih misli, a jih ni dovolj razvil. Žal mu je, da se mu Bog odmika, da se mu na očitke samo smehlja, vendar se pogosto obrača nanj. Zebe ga v srce in vpije, »da bi umolknil / in začel moliti stari psalm odpuščanja«.

Ljubezen se je le rahlo oglasila, bila je »hipa dih čarobni«, zdaj ga ni več. Ljubil jo je otroško, ji prinašal knjige, rože in pesmi in ji govoril o sreči in »o dneih, ki jih še ni«.

Večkrat poje o poeziji, da bi moral peti o življenju, o mladih, o sebi, a vsega tega ne zna. Dovolj bi bila ena črka, vse drugo bi prišlo in na belem papirju »bo ostala sled mojega hrepenenja«. Zna pa se tudi ironično posmehtniti svoji poeziji.

Vrsta pesmi ne spada ne v to ne v ono skupino, v njih opeva življenje, iskanje pravih poti. In končno spoznanje, ki je geslo prvega cikla: »Tragika življenja je, / da ga meriš po sebi, / presojaš po sebi, / ubijaš v sebi, / da bi živel naprej.«

Pesmi so odsev pesnikovega razpoloženja, čustvene in lirične, napisane tako, kakor so mu privrele iz srca. V glavnem so kratke, razumljive, z miselnim sklepom, s poanto, včasih blizu aforizmu. V njih ni iskanja in narejenosti, pesniški jezik je stvaren, naraven, nobenega narejenega ukrasnega pridevka ne najdemo, prevladujejo samostalniki in glagoli, večkrat brez pomožnikov, odsekano, poudarno.

Dušan Jelinčič: Srečanje nikjer

Znani planinec Dušan Jelinčič je izdal leta 1984 knjigo **Zgodovina SPD Trst**, leto pozneje pa **Srečanje nikjer**, s podnaslovom Potovanje po deželi brez miru. Izčrpen uvod v knjigo je napisal Pavel Stranj. Delo je izhajalo marca in aprila 1985 v Primorskem dnevniku.

Jelinčič je leta 1975 s sedaj že pokojnim bratom obiskal Izrael, preživel štirinajst dni v kibucu Mišmarot, nato pa prekriziral državo podolgem in počez. Gnal ga je nemir, ki je zajel povojno mladino, da si ogledajo to državo, ki je nastala iz preganjanja, se ohranjala z vojskami in se tudi sama spremenila v zatiralko arabskih Palestincev.

Kibuc - magična beseda, ki še vedno privablja mlade ljudi z vsega sveta, da preživijo počitnice v njem. Jelinčič ga takole predstavlja: »To so kolektivne delovne organizacije, poljedelske ali industrijske, v katerih ljudje živijo in delajo v pravem komunitarnem sistemu. Kar proizvedeš, s tem živiš; vse je skupna last, saj še denarja ni tu. Ljudje se takemu sistemu pokorijo, saj so vsi prostovoljci. Nihče jih ni prisilil, naj v taki kolektivni ustanovi živijo.«

V Mišmarotu so ju prijazon sprejeli, vključil se je v delo. ki so ga opravljali na polju, ni bilo težko, toda vročina je bila tako huda, da so mogli delati samo dopoldne, popoldne pa so bili prosti, se

dalje na naslednji strani ■

GLEDALIŠČE

OB KONCU SEZONE ŠE RILKE

Komu naj pripišemo fiasko, ki ga je doživela premiera zadnje letošnje predstave SSG-ja? Sicer domiselna ideja uprizoritve Rilkejeve Devinske elegije na sugestivnem dvorišču devinskega gradu, v lepem in organskem izboru pesmi s strani Nika Grafenauerja, v razkošni sceni Klavdija Palčiča, ki je le podčrtavala edinstvenost naravnih kulis, je klavrno utonila v morju napak in tehničnih spodsljajev, ki so proti koncu predstave privabili na ustnice gledalcev grenak nasmeh. Kako bi ne bilo drugače, ko pa je bila predstava, ki v svojem bistvu temelji na besedi, zvoku in efektnih luči, okrnjena za vsaj dva od teh elementov? In v soboto, 30. maja, se je zgodilo prav to. Poklicno državno gledališče, kakršno je naše, bi si tako pripravljenih predstav ne smelo dovoliti. Vsaka amaterska skupina jemlje svoje delo resneje (morda zato, ker ga opravlja z ljubeznijo?), vloga vanj ogromno truda in je temu primerno (ali pogostokrat neprimerno, predvsem s strani uradne kritike) tudi poplačana.

Ob gledanju Devinske elegije me je nenehno spremljala misel, da je tokrat vodstvo SSG-ja hotelo rešiti predstavo le s ponudbo uveljavljenih imen na glasbenem in gledališkem področju, ne da bi računalo s tem, da je tudi za izvedbo enostavne zamisli branja Rilkejeve poezije le potreben napor. Vsako ustvarjalno dejanje zahteva celega ustvarjalca in mu, hočeš ali nočeš, odžre delček njega samega. Gledališko dejanje pa je v bistvu ekipno zgrajeno, prav zato zahteva napore vseh sodelujočih, naj gre to od najnižjega tehnika pa do režiserja in upravitelja gledališča. Ustvarjalne moči in iznajdljivosti v tej predstavi sicer ni manjkalo. Zmanjkalo pa je človeški element: brez temeljite priprave ni umetnine. Skratka, brez vaj ni predstave!

Je vsemu temu botrovala utrujenost ob koncu sezone? Morda, saj bi ne bilo nič čudnega po tako razburkanem letu. In vendar ni tako dejanje opravičljivo, niti pošteno, ne do gledalcev kot tudi ne do izvajalcev samih, ki jim je bilo med predstavo brati na obrazu znake nelagodnosti in neprijetnega počutja.

In še dve pripombi. Prvič: izvirna glasba Aleksandra Vodopivca, ki se je tokrat poslužil že izrabljenih glas-

benih misli, je vzbujala vtis rutinskosti in v naglici napisanega dela. Drugič: sicer v glavnem dobro interpretacijo igralcev Raniera Bruminija, Mirande Caharija, Toneta Gogale, Vladimira Jurca, Lidije Kozlovič, Marjana Srienza in Slavka Šestaka je motilo to, da so nekateri recitatorji tekste brali (in to še na letečih listih brez primerne mape, ki naj bi bila za vse enaka; tudi to je važno!), drugi pa jih podajali deloma na pamet, kar je še bolj podčrtovalo nepripravljenost ansambla.

Po oceanu kritičnih pripomb naj sedaj zaplava še čolnič pohvale, ki naj gre jasnemu izvajanju Mojce in Črtomira Šiškoviča ter lepim koreografijam Janeza Mejača v izvedbi plesalke Liliane Bortolotti. Vse to se je lepo zlivalo v harmonijo večera in dajalo Babičevi postavitvi poseben čar. Prepričan sem, da bi lahko imela ta predstava velik uspeh bodisi pri slovenski kot tudi pri italijanski, nemški in hrvaški publikli, seveda pod pogojem temeljitejše priprave. S primerno propagandno akcijo bi lahko postala celo atraktivna točka za vse turiste, ki gredo skozi naše mesto. Škoda bi bilo, ko bi se torej zamisel opustila in arhivirala po dveh samih uprizoritvah. mak

Dušan Jelinčič: Srečanje nikjer

kopali, igrali, predvsem pa se pogovarjali in sklepali prijateljstva, o katerih se je zdelo, da bodo večna. Kmalu po razhodu pa so prijateljske obljube usahnile, zato naslov knjige *Srečanje nikjer*.

Čeprav je Izrael majhen, se ga je ogledal le površno, bežno, saj ga je vleklo vedno naprej, v nova spoznanja in doživetja. Kljub temu pa je v knjigi podal bistvene poteze zemlje in ljudi, grozečih vojnih razmer in izredne prijaznosti, ki je bil povsod deležen.

Pavel Stranj, ki je bil dvakrat v Izraelu, je lepo označil želje mladih ljudi po potovanjih in ugotovil, da ti ljudje »iščejo pravzaprav človeka v sebi in da je njih potovanje velik, zamotan ovinek na poti v iskanju oziroma vračanju na lasten dom«.

Knjigo je lepo ilustrirala Paola Grudina s celostranskimi črno-belimi slikami.

Janko Ferk: Napisi na zid zemlje

Založba Obzorja v Mariboru in Mohorjeva družba v Celovcu sta izdali leta 1986 novo pesniško zbirko Janka Ferka *Napisi na zid zemlje*, s podnaslovom *Pesmi 1975 - 1984*. Knjigo je ilustriral in opremil koroški slikar Valentin Oman, ki je dal vanjo 15 celostranskih risb v črnobeli tehniki in z abstraktno vsebino.

Janko Ferk je doma iz Podgrada ob Klopinskem jezeru, dovršil je Zvezno gimnazijo za Slovence v Celovcu in odšel na dunajsko univerzo študirat pravo. Pesniti je začel s 16 leti in se počasi uveljavil v slovenskem in nemškem svetu. Nemško javnost je presenetil z romanom *Der verurteilte Kläger* (Dunaj 1981), v slovenščini pa je izdal v Celovcu tri pesniške zbirke: *Hladni ogenj* (1978), *Samoumevnost nesmisla* (1979) in *Smrt. Črni cikel* (1982 - glej Ml. 1983, 96).

V novi zbirki je 57 kratkih pesmi, v katerih ni vsebine v navadnem pomenu besede, ampak bolj neka občutja, misli, sentence, prebliski. Vendar pa v njih čutimo težave življenja, stiske koroških Slovencev, saj si v Celovcu kot Slovenec nemeč, ali proti koncu knjige: »si najprej / brez besed / nem si / na svojem«. V *Slovenski baladi* prosi: »vendar ne povzročaj / izgube ali težke poškodbe moje govornice«. Ali: »mraz noči / je tuj jezik / in umori / ljubezen«.

Pesmi so razdeljene po letih nastanka v cikle, razdeljene so v kitice, verzni so kratki, ena ali dve besedi, brez ločil.

Sprememno besedo v knjigo je napisal Pavle Zidar in jo sklenil z besedami: »Napisi na zid zemlje so res krhek zapis... Toda v teh potezah je razsežnost veličine - rast. Njegova zelo subjektivna impresija ima v sebi polnost zelo zanimivih realnosti, tako da mu tudi nepoetična snovnost uhaja v učinkovito sporočilo modernega in avantgardnega pesnikovanja.«

**SLOVENSKI BIOGRAFSKI
LEKSIKON 14. zvezek**

Proti koncu leta 1986 je izšel v Ljubljani 14. zvezek **Slovenskega biografskega leksikona** (SBL) in zajema gesla od Vode Angele do Zdešarja Henrika, od 501. do 780. strani. To je 3. zvezek četrte knjige, ki se začneja s črko T in se bo zaključila z Ž, torej s prihodnjim 4. zvezkom.

Če pomislimo, da je začel izhajati SBL leta 1925 pod uredništvom dr. Izidorja Cankarja, da je porabil do 14. zvezka kar 61 let, vidimo, da je izhajal zelo počasi in z daljšimi časovnimi presledki. Vzroki so bili različni, v prvi dobi premalo usposobljenih sodelavcev in neurejene razmere v raznih arhivih, na Primorsko pod Italijo pa je bilo skoraj nemogoče priti na raziskovanje, zato je razmeroma skromno zastopana.

Po zadnji vojni je dal leksikonu novega zagona dr. Alfonz Gspan, le da je prehitro umrl. Zdaj ga ureja Jože Munda, strokovni svetnik Znanstveno raziskovalnega centra SAZU. Ob sebi ima uredniški odbor, cel štab zelo uglednih ljudi, ki dajejo leksikonu s svojimi imeni ugled in strokovno garancijo, manj je viden njihov osebni prispevek.

Omenimo naj še to, da ga izdaja SAZU, nastanek in natis pa omogoča Kulturna skupnost Slovenije in Raziskovalna skupnost Slovenije. Naklada znaša samo 1600 izvodov, ker leksikon ni knjiga za zabavo in razvedrilo, namenjen je znanstvenim ustanovam in knjižnicam doma in po svetu in tistim, ki se posebej zanimajo za slovensko preteklost in sodobnost in ljudi, ki so jo ustvarjali in jo še vedno oblikujejo.

V 14. zvezku je kakih 300 gesel. Največ jih je pod črko **V**, ki obsega 155 strani, dvojni **W** 76 strani, pod **Y** je samo eno geslo, **Z** pa ima 48 strani in je šele začetek.

V zvezku je sodelovalo 123 sodelavcev, strokovnjakov iz najrazličnejših poklicev in področij. Ker izhaja leksikon počasi, jih je 27 med sodelavci že umrlo. Tudi to je naravno, ker pripravljajo nekateri članke vnaprej, da jih potem na uredništvu natanko preverijo, popravijo in preprišejo.

Osrednja osebnost 14. zvezka je Valentin Vodnik, časovno prvi slovenski pesnik, ob tem pa še prvi časnikar, jezikoslovec, profesor, ravnatelj in pisec cele vrste knjig, čeprav je umrl komaj 61 let star. Avtorja prof. Janko Kos in

prof. Jože Toporišič sta ga osvetlila od vseh strani in podala o njem prvi obširnejši in znanstveno podprt življenjepis, saj Valentin Vodnik še vedno ni prišel do svoje monografije. Tukaj bodo torej našli bralci vse njegove življenjske postaje, težke razmere, v katerih je deloval, saj so Ljubljano zasedli Napoleonomi Francozi, po njihovem odhodu pa so Avstrijci Vodnika upokojili, češ da je bil prevelik prijatelj Francozov. O Vodniku so veliko pisali, avtorja sta navedla tri kolone virov, čeprav sta se morala omejiti samo na važnejše spise.

Več je Vurnikov, Voduškov, Vošnjakov in drugih. Pod dvojnimi W so predvsem tujci, vendar so vsi delovali tudi na Slovenskem, med njimi so taki možje kot ljubljanski škof Anton Alojzij Wolf, ki je denarno omogočil natis novega prevoda Sv. pisma in znameniti Wolfov Slovensko-nemški slovar, ki ga je uredil prof. Pleteršnik.

14. zvezek SBL je na strokovni višini in je zadnja stopnica pred zaključkom celotnega podjetja.

Martin Jevnikar

**Stanko Janežič:
SONČNI ŠOTORI**

Mohorjeva družba v Celju je izdala pesniško zbirko Stanka Janežiča **Sončni šotori**.

V zbirki je pesnik zbral neobjavljene pesmi zadnjih desetih let, krajšo liriko, v kateri je izpovedal svojo povezanost z zemljo, z rojstnimi Slovenskimi goricami, z domovino in narodom. Celoto poglavlja povsod prisotna hrepenenje in duhovna razsežnost, ki se stopnjujeta v intenzivnosti od prvega do tretjega dela v zaporedju, ki ga človeku narekuje življenje.

Pesem škrjančkov, polja in cvetov je tudi Janežičeva pesem v prvem delu zbirke. Uravnana po temeljnih vzorcih slovenskega impresionizma v globoko vtisnjenem dojemljanju Župančičevega doživljanja in preprostosti, ki v Janežiču ne bosta nikoli izzveneli:

Stari ljudski reki,
stare zgodbe,
stare pesmi,
stari napevi -
ne bom vas zavrgel.

V pramenih se v rabitni svet narave spušča bogato duhovno izročilo ekspresionizma, naše religiozne lirike, ki pa se sama potrjuje v posredovanju estetskih in etičnih prispevkov iz kmečkega sveta. V pesniku je nenehno prisotna želja po katarzi, očiščenju, ki ga predstavlja čarobna moč poezije.

Drugi del je pesnikova zrelost, dokončno prebujenje v svetu prvih otroš-

kih doživljanj. Zaveda se prostora, družbe, sveta. Nastopajo ideali, domovina, narod, človek, svoboda - pesnik išče in ugotavlja, potrjuje svojo zvestobo in predanost, iskrenost in svobodo:

Pred nikomer
in pred ničimer
se ne zapiram,
vse je odprto,
do konca časov
in cest,
čeprav sem izbral
svojo pot
in jo moram hoditi
in se ne smem
izneveriti
samemu sebi
in nekemu,
ki je moj dih
in je vedno z menoj
in me vsega napolnjuje
in je moje življenje.

Poezija se od domačih goric namenja v svet, v prostranost univerzalnega duha, ki plemeniti ljudi in osmišlja njihovo življenje.

V izročilu romantičnega junaka se Janežič poenoti z narodom in doživlja usodo svojih ljudi.

V tretji celoti zbirke pesnik prisluhne »klicem iz večnosti«. Z zimo se posavlja od letnih časov, v duhovnem vsemirju dokončno najde prave smernice in poti. V času večernih senc se posavlja z epitafo in odo Molku v preprosti besedi z nepozabnim odmevom ljudskega izročila.

Janežičeva pesem je neposredna v svojem pomenu, kristalna v svoji globini. Pesnik dosega vrhunec v domoljubni liriki, v prostem podajanju svoje ljubezni do rodnih Slovenskih goric, njihovih lepot in ljudi, ki jih je bil z močnimi barvami prikazal že pisatelj Potrč. Janežič mu je v podobi plodnega štajerskega poletja celo nekoliko podoben:

Stala si sredi voza,
vsa močna v rokah in bokih,
vsa živa v očeh
(ko bi le vedel,
kje si zdaj).
Ko smo zvezali žrd,
si se zadaj spustila na tla,
da so se zabelila mlada stegna
in je vseokrog zadišalo
po rodovitnosti.

Pesnikova paleta pozna vse barvne odtene, izvirnost metafor se spaja z melodičnostjo domačih izrazov.

V **Sončnih šotorih** je Stanko Janežič nazorno naslikal svoj svet s perspektivami, ki so v primerjavi s sodobnimi poetičnimi pojavi zavidanja vredne. Njegova pesem je iskrena izpoved razkošno čutečega človeka.

Zbirko je ustrezno ilustriral in opremil Matjaž Vidic.

Ester Sferco

NOVICE

V Torontu v Kanadi je do nedavnega izhajal tednik Naše novine. Tednik je bil namenjen hrvaškim izseljencem, ki so se naselili v Severni Ameriki. Pripomniti pa moramo, da je časopis imel tudi slovensko stran, ki jo je urejeval in v glavnem pisal gospod Ivan Dolenc, prijatelj in podpornik naše knjižnice. Naše novine so izhajale že 56 let in je velika škoda, da so morali izdajatelji zaradi finančnih težav ukiniti časopis. V svoji zadnji številki, 15 (741) z dne 16. aprila 1987, so Naše novine objavile kratko zgodovino knjižnice Dušana Černeta in pa poziv v slovenščini in angleščini svojim čitateljem, da pošljejo naši knjižnici knjige in časopise, ki jih imajo po svojih domovih.

* * *

V Peterlinovi dvorani v Trstu so v ponedeljek, 27. aprila, podelili literarno nagrado »Vstajenje« Tomažu Simčiču za znanstveno knjigo »Jakob Ukmar 1887-1971. Sto let slovenstva in krščanstva v Trstu«. Odbor knjižnice »Dušana Černeta« iskreno čestita svojemu članu Tomažu Simčiču ob prejemu zamajske literarne nagrade.

NOVE KNJIGE

Iz Kanade nam je gospod Zdravko Jelinčič poslal zavitek nadvse zanimivih knjig. Dar obsega naslednje publikacije:

1. Jelinčič Zdravko: Etruščina. 1. del. Šesta izdaja. Toronto, 1986.
2. Jelinčič Zdravko: Etruščina. 2. del. Šesta izdaja. Toronto, 1986.
3. Jelinčič Zdravko: Etruščina. Slovar. Toronto, 1986.
4. Jelinčič Zdravko: Latinska literatura na Slovenskem. Toronto, 1984.
5. Bavčar Martin: Zgodbe Norika in Furlanije. Toronto, 1975.
6. Jelinčič Zdravko: Slovenci. Toronto, 1987.
7. Jelinčič Zdravko: Vendi. Toronto, 1985.

Zanimiva je knjiga Martina Bavčarja »Zgodbe Norika in Furlanije«. Delo je prevedel Zdravko Jelinčič in je izšlo leta 1975 v Torontu. Knjiga obsega 945 strani in je že sedaj prava redkost, saj je izšla samo v desetih izvodih. Delo je napisal jezuit Martin Bavčar in ga dokončal okoli leta 1663. Bavčarjevo delo je ostalo vse do te izdaje v rokopisu. Narejenih pa je bilo nekaj prepisov. Prvi tak prepis je napravil pater Andrej Klinner iz Gorice. Ta prepis hrani goriška pokrajinska knjižnica. Drugi prepis je izvršil pater

Karel Novak iz svetogorskega samostana. Sedaj hrani ta prepis Narodna in univerzitetna knjižnica v Ljubljani. Tretji prepis je napravil leta 1884 Leopoldo F. Savio in je shranjen v knjižnici goriškega semenišča. Takoj po drugi svetovni vojni je gospod Jelinčič začel z delom v novogoriški knjižnici, ki je tedaj imela svoj sedež v Šempetru pri Gorici. Tedaj je gospod Jelinčič naprosil prof. Ivana Pivka iz Ljubljane, da bi knjižnici v Šempetru natipkal en izvod »Zgodbe Norika in Furlanije«, ki ga hrani Narodna in univerzitetna knjižnica v Ljubljani. Na podlagi tega teksta je nato Jelinčič napravil prevod in knjigo izdal v Kanadi.

UMRL JE PROF. TOUSSAINT HOČEVAR

Iz Združenih držav je prišla vest, da je 21. aprila umrl v New Orleansu znani slovenski ekonomist prof. Toussaint Hočevar. Prof. Hočevar je bil med drugim tudi podpornik naše knjižnice. Knjižnici je daroval veliko število knjig in periodičnega tiska. Vsem sorodnikom izrekamo naše najgloblje sožalje.

* * *

Seznam važnejših knjižnih del, ki jih je poklonil naši knjižnici dr. Toussaint Hočevar.

1. Molek Ivan: Two Worlds (Dva svetova). Dover, 1978.
2. Molek Ivan: Slovene Immigrant History 1900-1950. Autobiographical Sketches. Dover, 1979.
3. Molek Mary: A Comprehensive Bibliography of the Literary Works of Ivan Molek. Dover, 1976.
4. Molek Mary: Immigrant Woman. Dover, 1976.

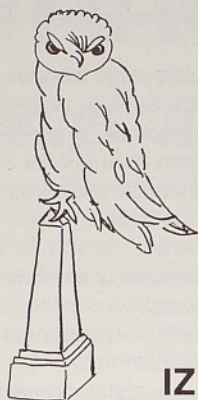
Slovenska
družina
ima
na mizi
mladiko

5. Rogel Carole: The Slovenes and Yugoslavism 1890-1914. New York, 1977.
6. Kocbek Edvard: Dichtungen. Münden, 1978.
7. Basile Valentin: Le petit Tonček du Potok. Montreal, 1961.
8. Novak Bogdan C.: Trieste 1941-1954. The Ethic, Political and Ideological Struggle. Chicago-London, 1970.

ZAHVALA

Odbor knjižnice Dušana Černeta se najtopleje zahvaljuje gospodu Petru Urbancu iz Kanade za darovane publikacije (Sokolski vestnik, Vestnik in Slovenski lovski vestnik).

9. Dvornik Francis: The Slavs in European History and Civilization. New Jersey, 1962.
10. Héraud Guy: L'Europe des Ethnies. Paris, 1963.
11. Masinaigans: The little Book a Biography of Monsignor Joseph F. Buh Slovenian Missionary in America, 1864-1922. Saint Paul, Minnesota, 1972.
12. Lončar Dragotin: Politično življenje Slovencev. Ljubljana, 1921.
13. Zeleznik Michael: St. Roch's. Diamond Jubille - 1975. La Salle, Illinois, 1975.
14. Jezernik Maksimilijan: Frederick Baraga. New York-Washington, 1968.
15. Kopac Janez: Človekova edinstvena veličina - Pogovor z Bogom. Celovec, ok. 1982.
16. Investing in Yugoslavia with OPIC assistance. Washington, 1973.
17. Škrabec M.: Krivda rdeče fronte. Cleveland, 1955-1961.
18. Jurčič J.: Georges Koziak. Paris, 1936.
19. Grazer und Münchener Balkanologische Studien. München, 1967.
20. Fink K. M.: Die österreichisch-ungarische Monarchie als Wirtschaftsgemeinschaft. - München, 1968.
21. The Dilemma of the Melting pot: The Case of the South Slavic Languages. Park and London, 1974.
22. Colloque sur les minorités linguistique. Quebec, 1977.

AGENCIJA ZA POMIRJENJE ŽIVCEV

IZ PISEM BRALCEV

Pisem bralcev je čedalje več in to z različnimi odmevi na nekatere prispevke v ČUKu. Predlagajo različne rešitve in kritično popisujejo dogodke in pojave v življenju. ČUK ima omejen prostor. Ker zaradi tega vseh pisem ne more objaviti, želi predstaviti panoramo mnenj in odmevov in se je odločil, da nekatera po svoji čukovski presoji skrajša oziroma napravi iz njih izvlečke in jih objavi.

Samo do vrtca in univerze?

V svojem pismu se Branko Pinkopalinovič razburja v zvezi z nedavnim zborovanjem o predvojaški vzgoji v Ljubljani. Posebno ga je spravil v nejevoljo naslov o tem zborovanju v ljubljanskem DELU: »Vojaška vzgoja od vrtca do univerze«. Tako le piše med drugim:

»... Ko sem kot primorski Slovenec živel pod fašizmom, sem moral v mladih letih hoditi na tako imenovano »premilitare«, se pravi predvojaško vzgojo. A socializem bo imel toliko ponosa, da ne bo capljajal za fašizmom! Če si je ta lahko privoščil »predvojaško vzgojo«, si bo socializem že kaj več, vsaj PREDPREDVOJAŠKO! Zato vojaška vzgoja ne od vrtca do univerze, gospodje, ampak od zibelke do univerze! Tukaj apeliram na leninistično doslednost! Borca za nove družbene odnose je treba vzgajati že v zibelki! Zakaj se malček ne bi počutil borca v napredni fronti že med pleniciami? Ne bom govoril o tem,

kakšne barve naj bi bile plenice, saj je revolucionarna barva samo ena. Ustavil se bom pri cuclju. Vzemimo cucelj, gospodje! Dobro, samega cuclja ne moremo oblikovati v bajonet. Ampak steklenički z mlekom lahko že damo kakšno obliko, ki bo manj buržujsko okroglasta: lahko ji damo obliko lične pištoli-ce. Ali vzemite ropotuljico nad zibelko: ali ne bi lahko zabavalo bodočega borca za mir z ročno granatico iz plastike?...«

In še je imel predlogov gospod Branko Pinkopalinovič...

Bivša tipkarica nekaj predlaga

Naslednje pismo je od tovarišice Kunigunde Caf rojene Bogadaj iz Maribora, bivše tipkarice pri brigadnem štabu VDV. Tovarišica Caf se zanima za cerkvene zadeve in je napisala dolgo pismo škofu dr. Grmiču. Ker je pismo za ČUKovo rubriko predolgo, bomo iz njega povzeli samo najznačilnejši odlo-mek:

»... Tovariš škof! Poslušala sem vas v Mariboru in srce mi je reklo od veselja »Na juriš!«, ko ste izjavili, da je bil škof Rožman izdajalec. Zato vam rečem, tovariš škof: bodite vi patriot namesto njega! Namreč ne samo v izjavah, ampak tudi v dejanjih. Prelomite z Rimom in ustanovite neodvisno slovensko Cerkev! Socialistično teologijo ste tako in tako že pripravili, kako pa naj bi bilo z novim papežem in škofi, se bomo že pomenili. Namesto tistega rimskega mečkanja s Slomškom in Barago proglasite za svetnika Primoža Trubarja, pa bo! Za osrednjo božjo pot - za samoupravne Brezje - ne bom rekla, da vzemite ravno kakšne Čebine. A kakšna naprednejša božja pot bi se že dala najti kje po Sloveniji. Glede božiča kaj pravite k temu predlogu: združili bi ga s praznikom ustanovitve OF, pa bi bil volk sit in koza cela. Na ugovor, da bi bil božič spom-ladi, konec aprila, je lahko odgovoriti: v Argentini imajo božič celo poleti! Kar se tiče spovedi, naj bi bila seveda res ljudska, se pravi s skupno odvezo za naprej in za nazaj, po možnosti kar po radiu (in kdove, če vam SZDL ne bi dala na razpolago celó TV...). Ta nova Cerkev bi seveda morala odpreti ženskam pot celotne cerkvene hierarhije od diakonise do škoflje, čeprav priznam, da ne bi šlo brez problemov. Na primer, kako naj bi si škoflja pri birmovanju nasajala na svojo trajno tisto kapo kot turn...«

PISMA

POST FESTUM!

Rada bi podala nekaj ugotovitev o poteku zadnjih političnih volitev v Italiji. Zavedam se, da bi zadeva potrebovala globlje analize, vendar prostor, ki je namenjen pismom bralcev, tega ne dopušča.

1) Prva ugotovitev: izidi volitev nam jasno kažejo, da je v manjšini prisotna neka utrujenost, mlačnost, nezaupanje v kake možne rešitve slovenskega manjšinskega vprašanja. Rekla bi celo, da je prisotno upadanje narodne zavesti, saj je le 60 % tradicionalnih volivcev sledilo smer-nicam Slovenske skupnosti. K temu so

gotovo botrovali različni vzroki. Lahko se tudi tolažimo z dejstvom, da je del »zaved-nih slovenskih volivcev SSK« volilo slovenskega komunističnega kandidata Spetiča, vendar je drugi del volivcev SSK dal svoj glas italijanski stranki (Krščanski de-mokraciji). Sprašujem se, koliko sloven-skih mladih glasov je šlo slovenskim kan-didatom. V tistem volilnem ozračju, kjer je prevladovala protislovenska in protizaš-čitna politika, bi pričakovala boljši odziv slovenskih volivcev.

2) Priča smo bili dejstvu, da je slo-venski katoliški tednik nekaj dni pred vo-

litvami posegel v volilni boj z direktnim pozivom slovenskega duhovnika, naj slo-venski volivci oddajo svoj glas italijanski »katoliški stranki« in ne SSK. Kje so danes naši Ščeki in naši Ukmarji?

3) Žalostno je bilo brati izjave neka-terih predstavnikov SSK iz Gorice, ki ni-so sprejeli smernic svojega deželnega vodstva in so se raje dobrikali komu dru-gemu. V kateri stranki se je že zgodilo, da so njeni voditelji kazali med volilno kam-panjo večjo simpatijo za drugo stranko kot za svojo?

(sledí podpis)

ZA SMEH IN DOBRO VOLJO

Ubogi lajnar je vsako nedeljo igral na dvorišču nekega bloka. Mož je bil zelo nejevoljen in je rekel ženi: »Vrzi mu vendar hlebec kruha!«

Žena je to storila in lajnar je utihnil.

Mož se je veselil svojega predloga, zato je rekel ženi: »Vidiš, kakšna dobra zamisel. To boš lahko napravila vsako nedeljo.«

»Ja, samo ne vem, če ga bom vedno zadela v glavo.«

—o—

Danica se uči šofirati, pa povpraša med vožnjo inštruktorja:

»Koliko jih bom še potrebovala?«

»Še tri.«

»Samo še tri ure?«

»Ne. Še tri avtomobile.«

—o—

»So se v vaši družini kdaj pojavili znaki duševnih bolezni?«

»Dvakrat. Prvič, ko je žena hotela narediti samomor, in drugič, ko sem ji to preprečil.«

Dva dečka ribarita v rečici blizu Londona. Pride čuvaj in zahteva dovoljenje. Eden od fantov je tedaj hitro vzel vse priprave in začel teči, kar so ga noge nesle. Čuvaj ga je dohitel in spet zahteval dovolilnico.

»Tu jo imate,« je rekel fant in pomolil čuvaju pod nos čisto pravilno dovolilnico.

»Zakaj si ušel, če imaš vse v redu?« vpraša čuvaj.

»Zato da je moj prijatelj medtem lahko ušel. On pa res nima dovolilnice.«

—o—

Marija in Ana, dve mladi gospe, se po mnogih letih srečata. Jasno, da začneta obujati spomine brez konca in kraja.

»Se spomniš,« vpraša Ana Marijo, »tistega mladeniča, bogatega, prismojenega, ki se je hotel poročiti z menoj? Bogve, kje je in kaj dela!«

»Moj mož je,« odgovori hladno Marija.

—o—

»Ti, ki se spoznaš, katere žene so najbolj zveste: svetlolase, rjavolase ali rdečelase?«

»Sive.«

—o—

»Ne vznemirjajte se zaradi noge. Odvisno je od starosti!«

»Kako? Saj ima druga noga isto starost.«

—o—

»Na vrtu mi polži blazno žro korenje. Naj ga populim ali naj ga pustim?«

»Pustite, naj ga do konca požro, potem pa pojejte polžel!«

Kako reagira prevarana žena. Iz nekega časopisa:

Francozinja ubije svojo tekmico, Italijanka ubije moža, Španka ubije oba, Nemka naredi samomor, Američanka pa seže po ročnem računalniku in izračuna, koliko zakonske odpravnine bi lahko zahtevala po ločitvi.

—o—

Jubilanta zasledujejo z neumnimi in nadležnimi vprašanji:

»Ali vas ne moti in vam ni neprijetno biti star osemdeset let?«

»Neumnost,« zagode starec, »sploh me ne moti. Če ne bi bil toliko star, bi bil že mrtev.«

LISTNICA UPRAVE

PODPORNIKI MLADIKE:

Franc Porovné iz Kanade 50 dolarjev, Stojan Kertel iz ZDA 35 dolarjev, Zdenka Kovič iz Peči 25.000 Lir, družina Markuža iz Nabražine 30.000 Lir, Jože Kanduč iz Barija 50.000 Lir.

DAROVI ZA TISKOVNI SKLAD:

N. N. 20.000 Lir, gospa Polojac 7.500 Lir, gospa Barbiero 5.000 Lir, Anica Železnikar 10.000 Lir.

Po 2.000 Lir so darovali: Marjetica Cibic, Marko Udovič, Ivanka Mihelčič in Drago Štoka.

Vsem prijateljem Mladike, ki so z darom podprli našo revijo, se iskreno zahvaljujemo.

Slovenska prosveta in Zveza slovenske katoliške prosvete

razpisujeta

XIII. tekmovanje
zamejskih amaterskih odrov

MLADI ODER

Tekmovanja se lahko udeležijo amaterski odri, ki delujejo v naši deželi.

Tekmovanje traja do konca leta 1987. Izid bo javno razglašen ob slovenskem kulturnem prazniku februarja prihodnjega leta.

Skupine, ki se nameravajo udeležiti tekmovanja, morajo javiti svojo udeležbo enemu od obeh prirediteljev.

Predstave prijavljenih amaterskih odrov bo ocenjevala komisija, ki jo sestavljajo gledališki izvedenci in po en predstavnik vsake organizacije.

Mnenje komisije je dokončno in nepreklicno.

Za vsa podrobnejša pojasnila in prijave se je treba javiti na naslov SLOVENSKA PROSVETA, Trst, ulica Donizetti 3, tel. 768-189 ali pa ZVEZA SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE, Gorica, viale XX Settembre 85.

*Od obrtniških izkušenj
v trgovinsko dejavnost*

Korsič

Anton Korsič

- Serijsko pohištvo
- Pohištvo po meri
- Preureditve

Prodajalna:

TRST, Ulica S. Cilino 38 - Telefon 040 / 54390

Dom in delavnica:

Ulica Damiano Chiesa, 91 - Telefon 040 / 571326

POSEBNI POPUSTI!

OBIŠČITE NAS!